کاڼي دل

په لاس کې خوند نه کوي

Ketabton.com

اظهار الله اظهار

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

Izhar is a poet of accurate vision. His observation is sharp and keen. His response to his surrounding is quick, and poetry is marked with liberty, variety and romance. The precision of words goes with the rationality of his genuine fiery thoughts. The ideas are new and fresh. Like Dr. Jonson, he believes that there is no royal road to success in literature. That is why his style is elegant, effective and graceful. There is clarity, order and restraint in his poetry. .... His poetry fills you with admiration and you feel your taste for poetry, is getting mature. Izhar's poetry is an untraditional form of poetry, in the sense that it contains freshness, maturity and a unique quality of sound and sense.

By:-
Sher Alam Shinwari
Daily Frontier Post,
Peshawar Pakistan.
Sunday, July 2, 2000

Izhar Ullah Izhar

Lecturer in Urdu
Islamia College Peshawar University
Phone: 240305

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

کاڼې د ګل په لاس کښې خوند نۀ کوي

اظهار الله اظهار

سنډيکيټ آف رائټرز (رجسټرډ) پېښور (پاکستان)

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ اشاعت حق محفوظ دے

کتاب : کانړي دَ ګل په لاس کښې خوندَ نهٔ کوي
شاعر : اظهار اللّٰه اظهار
ټائټل : محمد فهیم انصاري
ترتیب : محمد ایاز غزل ، شکیل احمد نایاب
اهتمام : پروفیسر شوکت اللّٰه حسن ، محمد داؤد کمال
پروف ریډنګ : نوشاد حکیم ، پروفیسر سید ایوب شاه
روبے اشاعت : ۱۵ ، اګست ۳۰۰۰ ء
پریس : انصاري پرنټنګ پریس محله جنګي پېښور
کتابت : ارشاد خان پښتو اکېډيمي پېښور
قیمت : ـــــــــ روپۍ (۱۰۰)

رابطه

اظهار اللّٰه اظهار لکچرار اردو څانګه اسلامیه کالج
پېښور یونیورسټي
فون : ۲۴۰۳۰۵

انتساب

دَ هاغې دروند پلار په نامه چې وائي
" دَ محبت زخمونه لا ښکاره شي
پوهه چې څومره حجابونه راوړي " [1]

* * *

دَ خوږې مور بي بي په نوم چې وائي
زما دې هېڅ نهٔ دي پکار بچیه
رب دې ودان کړه زما هر څهٔ ته ئې

* * *

دَ خپل معصوم بچي حسان په نامه
چې زر تر زره دَ قرآن حافظ شي
او رب ترې جوړ کړي دَ اسلام مجاهد

---

[1] دا زما دَ والد صیب پروفیسر انعام الله جان قیس صاحب شعر دے چې دَ هغوي په شعري مجموعه "ژوندون که بېلتون" کښې چاپ دے - اظهار

(c) ketabton.com: The Digital Library

هائیکو

تېروتنې او نیوکې

د هایکو ساخت او هیئت څهٔ دے. کومو معروضي حالاتو او نفسیاتي عواملو زېږولې ده. څهٔ تاریخ، ثقافتي او سماجي پس منظر لري او پښتو ادب ته کله، څنګه او له کومه راغلې ده. ددې وضاحتونو بحث ضرورت نهٔ دے پاتې شوے. ځکه چې اوس د دنیا د نورو ژبو او ادبیاتو نه قطع نظر د پښتو ژبې او ادب د سر نقادانو او ادیبانو هم په دې حوالې سره دومره ضروري مواد او اهم معلومات مخې ته راوړلي دي چې دوباره ذکر به ئې لوستونکي د تکرار د بې خوندۍ او د نظر د ستومانۍ سره مخ کړي. ګني نو دې سلسله کښې زما مضمون چې زما د هایکو د رومبۍ مجموعه "راته غوږ ونو کښې ښکېږي شرنګوي" کښې چاپ شوے دے. باید چې اولوستلے شي. او بیا په تېره تېره د بناغلي محمد ایاز غزل صیب تفصیلي مقاله چې د هغوي د هایکو په مجموعه "د بنائستونو د صحرا وریځې" کښې موجوده ده

په دې حقله کښې کشالې هوارولې شي.

ځکه نو دلته زما مقصد د هایکو په تیکنیک څهٔ تحقیقي مضمون یا مقاله لیکل نهٔ دي بلکې د هغې اختلافاتو سراسر هم نه بلکې سرسري شان جاج اخستل دي. چې د ټپې په مرسته او د هایکو په غندنه کښې مخې ته راغلي دي. ممکنه ده چې په دې لړ کښې زهٔ د هایکو څهٔ فني او تیکنیکي اړخونه هم په ګوته کړم. ولې حیثیت به ئې د بحث د غوښتنې او موضوع د تقاضو نه زیات هېڅ هم نهٔ وي او زما دې خبرې سره به بعضې نهٔ متعارض کېږي چې ګني زما دا لیک په هایکو باندې منضبط او مبسوط تحقیقي لیک نهٔ دے.

تر اوسه پورې چې د هایکو په مخالفت کښې کوم لیکونه زما له نظره راتېر شوي دي هغو کښې سنجیده او غیر سنجیده هر دوه قسمه ذهني رویو برخه اخستلې ده. دې لړ کښې چې غیر اصولي او د هایکو د صنف سره په حسد، عصبیت او بې علمۍ باندې مبني بې ځایه مخالفتونه په نظر راځي. هغه زهٔ د خپل بحث نه ځکه اوباسم چې داسې ذهني رویې د ژوند او ادب د غوښتنو نه صرف ځنډه ده بلکې د نا اهلۍ د پېټو په مځکه کښې د ټپې په اوږو د ټوپک ایښودلو نادانې ده او د ټپې سره د دښمنۍ کولو لارې هوارول دي.

البته د ټپې او هایکو د تقابل په نتیجه کښې چې کوم اصولي اختلافات یا بنیادي اندېښنې مخې ته راغلي دي. باید

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې حیانېږي واخستلې شي. خو له هر څه نه وړاندې زه ښاغلیو ناقدینو ته فقط دومره ګذارش کول غواړم چې د کومو اعتراضونو مفصّل او مدلل جوابونه ما په خپل مضمون "هایکو د پښتو ادب کمپیوټر" کښې ورکړي دي هغه دې لازمي اولولي او د تصفیه شوو اختلافاتو دې په بیا بیا بې ځایه ګردان نه کوي ځکه چې نو اُو دې ښائي چې زه په خپلو انتقادي معروضاتو کښې په کوم کوم مقام تیندک شوے یا په کومو کومو ځایونو کښې تېر وتلے یم. زلمے نقاد ښاغلے ازاد اشنغرے صیب په دې باب کښې لیکي.

"راته غوږونو کښې ښکړې شرنګوي، نوم هم ښایسته او د ټاټېل کټ اپ هم ښایسته .... د اکثرو ملګرو نه چې ماکومې تبصرې پړې ولوستې یا واورېدې د هغې په باب به زه څه ووایم، خو دا به ووایم چې که د اظهار د کتاب سر مقاله په غور ولوستے شي نو په دې کښې د دغو ښاغلیو معترضینو د قانع کولو دپاره مواد شته."[1]

ما په خپل ذکر کړے شوي مضمون کښې دا حقیقت څرګند کړے وو چې:

"د ټپې شاعر ورک وي او د هایکو شاعر ژوندے او معلوم وي."[2]

لهٰذا ګنړو ناقدینو ددې خبرې په ترڅ کښې سنجیده او طنزیه

ردِّ عمل ښکاره کړو. د مثال یو څو نمونې دا دي:

"جہاں تک اس بات کا تعلق ہے کہ ٹپہ شاعر کو مارتا ہے اور اسکو گمنامی کے اندھیروں میں دھکیلتا ہے جبکہ ہائیکو ایسا نہیں کرتا تو اس کا مختصر جواب یہ ہوگا کہ یہ تو ٹپے کی وسیع القلبی ہے جو فرد کی بجائے قوم کو زندگی بخشتی ہے۔"[3]

دوېمه حواله:

"مونږ خلق خو په نوم مړه یو او د ټپې د خالق نوم چا ته نه وي معلوم نو د چا کار څه دے چې په ټپه خپل وخت خرابوي. ځنې خلق خو تر دې پورې وائي چې ټپه شاعر ورکوي او هایکو ئې را ژوندے کوي، مطلب دا چې د ژبې او ادب غم چا سره نشته صرف او صرف د خپل ځان غم په مخه کړي دي."[4]

د حیرانتیا خبره دا ده چې ګران تنقید کونکو ښاغلیو اخر څنګه دا فرض کړه چې ګنې اظهار الله اظهار په فائي ژوند کښې د ټپې د اهمیت نه انکار کوي. د خبرې مطلب صرف او صرف دومره وُ چې هایکو په تخلیقي سطح د فرد د انفرادیت نفي نه کوي او خود نمائي چې د تخلیق کار فطرت دے ورته هایکو کښې د تسکین موندلو زیاتې موقعې په لاس ورځي ګنې نو دغه معترضین دې پخپل ګرېوان کښې سر دننه کړي او اُودې وائي که چرې د پښتو ژبې یو شاعر ادیب پخپله نامه نظم نثر، غزل، هایکو، افسانه، ناول، خاکه تکل وغیره لیکي نو

Scanned by CamScanner

هغه به کښې د پښتو د ادب پنګه او د پښتنو د اجتماعي ژوند سرمایه نهٔ شي تسلیمولے بلکې پښتانهٔ به ئې په دې سبب رد کوي چې دا اصناف له بهره راغلي دي ځکه نو دا دي خپلو خپلو علاقو او وطنونو ته واپس کړے شي که هر څومره پکښې هم د پښتنو د تاریخ ، ثقافت ، تهذیب ، رسمونو او د مذهبي ، سماجي او نفسیاتي رویو انګازې ولې نهٔ راپورته کېږي . خدائے دې نهٔ کړي که چرې داسې اوشي نو د پښتو ادب په لمن کښې به اخر څهٔ پاتې شي . اخر کوم خوا خوږے پښتون به دا اوغواړي چې د پښتو ژبې جولۍ دې د ادب د دې رنګا رنګ اصنافو د سپړدو نه سپوره پاتې شي . اوس هر کله چې تخلیقي انفرادیت د ملي او اجتماعي شعور په سفر کښې برخه اخلي او د قامي ترقۍ په هلو ځلو کښې هم خپل ځانته حیثیت برقرار ساتي . نو بیا په دې کښې د اعتراض څهٔ ګنجائش دے دې باوجود چې په معلوم کېدلو یا نهٔ ورکېدلو او د خپل ځان غم په څه اخستو کښې د زمکې او اسمان فرق دے . لوستونکي دې اوس په خپله انصاف اوکړي چې د پښتو ژبې او ادب د ترقۍ غوښتونکي بناغلي معترفین دي که اظهار الله ـ اظهار ـ

راقم الحروف لیکلي وو

"ټپې صرف علاقائي یا پښتو ادب متاثره کړے دے هایکو په اٰفاقي تناظر کښې د دنیا د هرې ژبې ، ادب او طبقې سترګې ځان ته را اړولي دي ."[۵]

دې خبرې په ترخ کښې بناغلے اسیر منګل لیکي :

" ٹپے نے صرف علاقائی یا پشتو ادب کو متاثر کیا ہے جبکہ ہائیکو کی عالمی پذیرائی ہوئی ہے ۔ میرے خیال میں ٹپے کی جو عالمی پذیرائی ہوئی ہے وہ ایشیاء کے کسی اور صنف کو نصیب نہیں ہوئی ۔ یہی وجہ ہے کہ انگریز مستشرقین نے زیادہ تحقیق ٹپے پر کی ہے اور اس صنف پر جامع کتابیں لکھ کر عالمی ادب سے اس صنف کو روشناس کیا ہے ."[۶]

د ترجمې د فني لغزشونو نه قطع نظر د تعجب خبره دا ده چې د کوم اعتراض جواب بناغلي اسیر منګل کوي . هغه زما په مضمون کښې یو ځائے هم موجود نهٔ دے او نهٔ ما دا دعویٰ کړې ده چې ټپې ته په عالمي سطح توجه نهٔ ده شوې . مقصد مې دا ؤ چې هایکو د دنیا په هره ژبه کښې رواج موندلے دے او هره ژبه کښې لیکلے کېږي او ټپه د بین المللي پېژندګلو باوجود صرف په پښتو ، پنجابۍ یا هندکو کښې لیکلے شوې ده . او هغه هم د بنیادي ساختیاتي تبدیلو سره . اوس که زما دې خبرې سره بناغلے اسیر منګل اتفاق نهٔ لري نو بیا دې ماته په انګرېزۍ ، اطالوي ، فرانسیسۍ جرمني ، روسۍ ، چینۍ ، فارسي ، اردو او د دنیا نورو لویو او وړو ژبو کښې لیکلي شوې یو څو ټپې او ښائي ولې ددې

برعکس هایکو د دنیا په هره ژبه کښې لیکلے شوي دي او لیکلے کیږي. چې کوم مثالونه مې ښکاره کړل. زما په خیال بناغلي اسیر منگل زما مضمون ته په پوره تناظر کښې د کتلو ضرورت نه دے محسوس کړے او د خپلې خوښې عبارتونه یې راوستلي دي چې د مضمون تیاکلې شوي مقصد ته پرې تقویت رسیږي.

کهٔ ان بناغلي مشتاق مجروح په خپل مضمون "اُف اینه کو هایکو کښې په راقم الحروف د خپل خاص تنقید یو جیر کلي کړي دي. لیکي:

"نن اُف اینه کو میتو نوزي هوم کښې زیږېدلي غني هایکو د فحاشۍ اعلیٰ ترینې نمونې دي بلکې دا به په ډاډه وشوق سره ویلے شي چې اُف اینه کو میتو نوزي هوم کښې زیږېدلي غني هایکو ته بیلو پرنټ ویل مناسب دي."

وړاندې لیکي:

"په شاهده کښې راغلي دي چې پښتو شاعرۍ کښې تر اوسه د فلمي شاعرانو نه علاوه بل چا هم فحش گوئي نه ده کړي. واحد دا نو وارد صنف دے چې غني هیکو نکیو د فحش گوئۍ د پاره خاص کړے دے."

زهٔ دا ویل نه غواړم چې بناغلي مشتاق مجروح دې ځپله اعلیٰ او ارفع ادبي ذهني بامنډي ته غور اوکړي. بهر کیف په ادب کښې فحش گوئي واقعي چې د غندنې ور اقدام دے دغه

رنگ د ادب د خپل نظریې ته زیان ورسي. زهٔ هم د داسې رجحان مذمت کوم خو زما په خیال چې بناغلي مشتاق مجروح غني ته د فحش گوئۍ نسبت کړے دے او بیا یې د ثبوت په طور کومې نمونې وړاندې کړي دي په هغې کښې د ښکاره تیروتنو ښکار شوے دے. زما مقصد هرگز د یو غلط رجحان وکالت کول نهٔ دي خو د حق او باطل ترمینځه فرق نه کول راته هم یو لوے خیانت ښکاري.

درحقیقت فحش گوئي یا فحش کاري د معاشرې د اخلاقیاتو د چوکاټ نه د وتلو او د حد د ماتولو لوے جرم دے. چې د هوس ناکۍ، شهوت پرستۍ او عصمت فروشۍ ښکاره بلنې پکښې د انسان نه د بنهٔ سوچ او تنگ لارې خطا کوي او په سرې سترگې تورَوي. بېشکه د داسې رجحان خلاف نهٔ صرف قلمي جهاد پکار دے بلکې داسې حال کښې نوره وېتل زیات مناسب دي البته که د دغې عناصرو په مرسته په یوه یې ضرره پیرایه کښې د ژوند ترجماني اوښودلے شي. یا د معاشرې بربنډو او لغړ اړخونه پکښې په داسې هنر اوغندلے شي چې پکښې د لذت پرستۍ نه برعکس د کراهت او نفرت تصور او تصویر راښکاره کیږي نو دا به فحش لیکل نه بلکې د اصلاحي ادب په زمره کښې راځي. ځکه چې د یو شي غلط او سم استعمال د هغې د ښهٔ او بد فیصله کوي. اوس که یو لذت پرست "بهشتي زیور" ته

کوک شاستر وائي نو په دې کښې به قصور د چا وي لهذا
دوه څیزونه په دې سلسله کښې ډېر اهم دي یو موضوع
او بل موضوع ته اپروچ - اوس که یو ښه خیال ته غلط
اپروچ اوشي نو ښه خیال به په دې سبب نه غندلے کېږي
چې کښې ناروا اپروچ ورته اوکړے شو بلکې د غلطو اندازو
سر غوڅول به عین انصاف وي.

ښاغلي مشتاق مجروح چې د راقم الحروف په کومو
هایکو باندې د فحش ګوئي تهمت لګولے دے د نمونې په
ډول ترې یو دوه هایکو وړاندې کېږي.

وادۀ کښې پام کوه ناوخته نه کړې
چې استعمال کښې ئې اوبه نه راځي
نو د کوهي تولې چینې اوچې شي

زۀ نۀ پوهېږم چې آخر کوم داخلي انتشار ښاغلے دې
کې ځينې ته را اوپارولو چې نقل کړے شوې هایکو کښې
فحاشي ده. چې نه ئې لفظیاتو کښې د هوسناکۍ څۀ ترغیب
شته او نۀ ئې معنی د شهوانیت چغلي خوري البته څرګنده
پکښې د خاتم الانبیاء صلی الله علیه وسلم د وینا مفهوم دے چې بچے
دې بالغ شي نو وادۀ ورله اوکړه - ځکه چې زما په خیال
ورستو ترې ګڼې پېچیدګۍ هم پیدا کېدے شي.

بله هایکو :-

کرښې له سر راوړۀ نادانۍ ګټنې
ګړک چې د کوهي چرګۍ نۀ ماتېږي
ورله په پوزه کښې ښه ورکوي

چې پکښې د جرم او سزا قانوني اړخ په تمثیلي انداز
کښې وړاندې شوے دے او د حکمت پکښې بیان شوے
دے چې په ښځو پړې نۀ دي سستول پکار دي کنې نو مازغۀ ئې
خرابېدے شي. خو ښاغلي مشتاق ته پکښې ښکاره فحاشي
ښکاري اوس دې دوستو ښکي څېله اووائي چې فحاشي زما په
هایکو کښې ده که د ښاغلي معترض په ذهن کښې.

بعض تقدیس که زما په هایکو کښې د جمالیاتي حسیاتو د
ادراک او اظهار سره سره د فحاشي عناصر په لاشعوري
توګه هم راغلي وي نو استغفرالله خدائے ته مې دې توبه
وي. بلکې زۀ د دا رنګ هایکو د Disone کولو اعلان کوم.

البته د ښاغلي مشتاق مجروح صیب دا دعوی بېخي بې
ځایه ده. چې ګنې په پښتو کښې د فلمي شاعرانو نه علاوه
بل چا فحاشي نۀ ده خوره کړې مګر هایکو کښې داسې
کېږي.

زۀ پوښتنه کوم چې آیا خوشحال خان خټک بابا فلسفي
شاعر وُ او که نه، که جواب ئې نفي کښې وي نو بیا د هغوي
په شاعرۍ کښې چې کومې ناروا شوخۍ او اسېز شوې ته دي تر
کومه پورې ئې ښاغلے ډیفینډلو Defend کولے شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library
Scanned by CamScanner

دوېمه خبره دا ده چې ښاغلی مشتاق چې د ټپې د پاکدامنۍ نه صرف قائل دے. بلکې وکالت یې هم کوي زما په خیال یا خو ګڼې هغوي فقط نفس کښې او برګزیده ټپې اورېدلې او لوستلې دي او یا ګڼې د ټپې فحاشي ورته فحاشي نه ښکاري. د نقل کفر، کفر نه باشد په مصداق د ښاغلي په خدمت کښې دا څو ټپې وړاندې کېږي ددې صراحت سره چې دا چرته اخوا دېخوا ټپې هم نه دي بلکې د پښتو ژبې مشهورې او معروفې ټپې دي چې مستندو مطبوعه ټپو کښې شمېر لے کېږي.

یا قربانې :

په ما دې ښېته نغاره کړه
ورکه غرمه شه چې شملو له به درتلمه

چې خوله مې اخلې بسم الله کړه
پېریان پرې ناست دي اترې به شي مېښه

اسمان له ستورو غاړه ورکړه
ماله بې ننګه اشنا غېږ نه راکوینه

سورے سورے په ګوګو راشې
چې پرهارونه دې ګنډم خوله درکومه

دا د رشو نه چونګ دے. هیله لرم چې ښاغلي مشتاق سره به ددې ټپو په صفایه کښې ګڼ تاویلات او توجیهات وي ګڼې نو دا به منې چې په پښتو ژبه کښې صرف فلسي

شاعرانو فحش ګویي نه ده کړې بلکه د پښتو ژبې کلاسک او کلاسیکي دواړه قسمه شاعرانو ته د دغه اعزاز پټکے په سر دے. او دا چې ټپه هم د فحاشۍ د زد نه بچ نه ده پاتې شوې.

اصل کښې جمالیات او فحاشي د یو تصویر دوه جدا جدا اړخونه دي څو مبحث یې یوه ده یعنې جنس. اوس که د جنس صحت مند اړخ واخستلے شي. نو د جمال احساس به پیدا کېږي او که نه رنځور اړخ یې موضوع جوړه شي نو فحاشي به ترې سازېږي - دغه وجه ده چې د جذباتو په غور څنګ کښې څنګې وخت په دواړو کښې د امتیاز کرښه راښکل ګرانه شي. په داسې نازکو مرحلو کښې ذهن د هر قسمه الاثش نه بچ ساتل پکار وي ګڼې نو داسې حالتونه به راپېدا کېږي لکه چې ښاغلے معترض ورسره مخ شوے دے.

د اُنې اینړکو هایکو لیکونکے ښاغلے مشتاق دا هم لیکي؛

" زموږ د پښتو نوو لیکونکیو د هایکو طرف ته مخه کړې ده او پکار هم ده د هغې وجه ډاکټر اسرار صاحب دا بیانوي چې په پښتو کښې زموږ متقدمینو دومره څه ونه لیکلي دي چې اوسنو لیکونکیو ته یې څه پرېښې نه دي نو ځکه دوي په دې نو وارد صنف کښې د لیکلو کوشش نه کوي څو هغه ورسره دا هم وائي چې هایکو لیکونکي ماته ټول سایکو ښکاري زما یو بل ملګرے وائي چې

سره یې ولې د ادبي اصنافو قات راغلې دے چې
اوس د جاپاني صنف نه کار اخستې کېږي. چاربېته
مره شوې ده، رباعي نشته، قصیدې ختمې دي
پکار ده چې زمونږ شاعران دغه خپل اصناف را
ژوندي کړي او که خامخا په دې اصنافو کښې طبع
ازمائي نه شي کولې نو د پښتو خالص خپل صنف
ټپه چې د هائیکو نه مختصره هم ده په هغې کښې
دې طبع ازمائي کوي."[9]

زه خپله هم دا غواړم چې ټپه دې او لیکلې شي خو
په دې کښې څوک څه کولې شي چې اوس نوې کول د ټپې په
مقابله کښې د هائیکو تخلیق له زیاته ترجیح ورکوي. لهذا
پکار دي چې ددې عمل په ورستو دې نفسیاتي عواملو او د
عصري غوښتنو ته پام ور او ګرځولې شي او بیا دا چې لوے
تحریکونه په مخالفتونو نه مري بلکې نوره وده او زور موي.
بحرکیف د بناغلي مضمون نګار د حوالې ددې لیک نه قدم
په قدم د هائیکو صنف سره د هغوي د لاشعور هغه
پټ عناد راڅرګندېږي چې د ائي اینه کو لیکلو باعث او
محرک ګرځېدلے دے. بیا هم بناغلي مجروح چې د محترم ډاکټر
اسرار په حواله کومې خبرې کړي دي زه پرې اعتماد کوم
اوس هغوي پوهه شه او بناغلے ډاکټر اسرار. البته دا
خبره چې نو وارد صنف هائیکو ته د نوو لیکونکیو ځکه مخه

شوې ده. چې متقدمینو ورته د وېلو دپاره هیڅ نه دي
پرېښې اصولاً غلطه او غیر تحقیقي ده او ددې حقیقت منلو
نه سترګې پټول دي. چې ګني د هر دور د ادب خپلې تقاضې
اسلوب، ډکشن، نفسیات، حوالې او غوښتنې وي.

نن چې په ادب کښې د علامت، سرّیلزم، ترقي پسندۍ
ډاډا ازم، تجریدیت او ازاد خیال د تلازې وغیره کوم فکري
او ټیکنیکي تحریکونه راپورته شوي دي. او شعري او
نثري ادب ئې کومې ارتقاء او ارتفاع سره مخ کړے دے
متقدمینو د هغې خوب هم نه وُ لیدلے او د هغوي د
خیال په حاشیه کښې هم چرته دغه امکانات نه برېښېدل
زه دا منم چې زمونږه کلاسیکي شاعرانو پښتو ادب ته
مستقل او پاخه بنیادونه ورېخښلي دي او راتلونکي کول
ته لارې اسانې کړې دي خو دا دعوې چې ګني د شعر او ادب
د ارتقاء سفر هغوي د موضوع او فن په اعتبار داسې کمال
ته اورسوؤ چې بل چاته ئې پکښې هیڅ نه دي پرېښي زیاتے او
سینه زورې ده.

ډاکټر صیب زمانه زیات په دې خبره پوهه دے چې نن
او پرون کښې فرق وي نن چې دنیا د کومو پېښو سره مخ
ده او کوم نوي نوي علوم او فنون په کښې متعارف کېږي
یا کوم سائنسي ایجادونه او تجربې پکښې کېږي هغه د متقدمینو
زمانه کښې چرته وے او چونکې ادب ماضي سره سره د

(c) ketabton.com: The Digital Library

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

عصري او زماني پښتو په نبض ګوتې بردي. لهذا عصري پښتې به د تخلیقي زړه چاودون د مرحلو نه خالي او ترو وي او محض د متقدمینو په ادبي کارنامو به انحصار نه کوي. کنې نو په معاشره کښې به د ادب افادیت ختم شي. اوس که چرې د ډاکټر صیب په خبره څوک ایمان راوړي نو پښتو ادب به یو ګام هم وړاندې لاړ نه شي او یو نه ختمېدونکې جمود به ئې په اعصابو لکه د خپسې ناست وي. دا حقیقت هم دے چې دا سې سوچونو پښتو ادب ته لوے زیان وررسولے دے.

د بناغلي ډاکټر اسرار ددې نیم پخته اعتراض یو بل اړخ دا هم دے چې نوي نیکونکي هایکو څکه لیکي چې ګني د بره نه د نظم د نورو اصنافو دروازې بندې کړې شوي دي. دا خبره هم بې تحقیقه او د مشاهدې خلاف ده څکه چې ان سبا کوم نمائنده هایکو لیکونکي شاعران دي هغوي د غزل، ازاد او معرّا نظم او ګڼ شمېره ادبي اصنافو په حواله نه صرف پېژندګلو لري بلکې ادبي دنیا کښې منلے شوي او مستند دي مثلاً ریاض تسنیم، محمد ایاز غزل، شکیل احمد نایاب عامر ګمایانے، جنرال عبدالصمد مؤمند، نجیب الله عامر زبیر حسرت او راقم الحروف پخپله هم چې شعري مجموعه "ستړګو کښې خوب د ګودر پاتې نشو" ئې د چاچا کریم بخش د کال ۱۹۹۶ء د وړمبني انعام مستحقه ګرځېدلې ده.

پاتې شو د ګران بناغلي ډاکټر اسرار دا اعتراض چې د هایکو لیکونکي ټول سایکو دي. نو دا د هایکو تخلیق کونکيو د ذهني او نفسي کیفیتونو نه سراسر د بې علمي ثبوت دے او د هغې بهتان طرازئ یوه کړې ده چې د هایکو خند ونکي ئې وخت په وخت په څه نه څه شکل کښې کوي. زه منم چې بناغلے ډاکټر صیب د ایم. بي. بي. ایس ډګرې ترلاسه کړې ده او سیکاټرې د ایم. بي. بي. ایس په نصاب کښې یو څانګه ده خو دا هم حقیقت کښې چې بناغلي ډاکټر اسرار صیب چرته هم پروفیشنل سایکاټرسټ نه دے پاتې شوے. بلکې د ملازمت دوران کښې او د ریټائرمنټ اخستلو نه پس د یو ناکامه کوشش نه ورستو ئې چرته عام پریکټس هم نه دے کړے او نه د هایکو د رغوونکو د هغوي نه د علاج کولو څه شهادت په لاس راغلې نو بیا اخر څنګه د هغوي ددې خیالي تشخیص سره اتفاق وکړے شي چې هایکو لیکونکي ټول سایکو دي اوس که بناغلے د ادب په دې تخلیقي صنف کښې ځان له د ځاے پیدا کولو خواهش لرونکیو ته په دغه سبب دا ناروا نسبت کوي نو بیا خو د ادب د هر صنف سره تړلي د قلم خاوندان د دغه اعتراض په زد کښې راځي څکه چې علت او سبب ئې یو او مشترک دے. او که چرې بناغلے د هایکو سره د سایکو د قافیې د سمون په وجه مزاح پیدا کول غواړي نو موږ په ادب ورتـه زړه دا ونیل غواړم چې اوس عموماً د مزاح

پیدا کولو دغه وسیله او ټي آف فیشن ګڼل کېږي او مالفریز
که د مزاح پیدا کولو دغه انداز خپل کړے شي نو ممکنه ده
چې څوک دا هم اووائي چې د غزل لیکونکي خپل وي د ټکل لیکونکي
رل ماډل وي او د ټپې خالق ګېي وي علی هذا القیاس ولې دا
به د مزاح پیدا کولو ډېره پېتوقي حربه او وسیله وي
او دغه مزاح چې منبع په نیغه د یو انسان یا د یوې طبقې
جذبات او احساسات زخمي کوي. د ادب د اعلی او رفیع
منصب سره هېڅ سمون نه لري.

تر څو پورې چې د الي اینار کو هایکو د مضمون نګار
بناغلي شتاق مجروح د یو بل ملګري د دې احتیاج تعلق
دے چې کښې چاربیته، قصیده، رباعي او ټپه څه مړه
شوي خو نه دي چې لیکونکي جاپاني صنف هایکو لیکي.
د ډېرې خایه په دې د چې یو هایکو لیکونکي هم دا نه
دي وېلي چې څوک دې په ګوته شوي دغې اصنافو کښې
طبع ازمائي نه کوي دده اعتراض نوعیت بېخي داسې دے لکه
چې څوک اووائي چې لوبغاړي دې کرکټ، هاکي، جمناسټک او
سکواش وغیره نه کوي. بلکې دوی دې په ځائے دې کُشتي
میرغپ کباډي او ګولي ډنډه وغیره کول شروع کړي چې
چرته روایت ئې ختم نه شي. بله لویه د افسوس خبره دا
ده چې د "هذا ما کنزتم" غوندې د ضخیم تحقیقي کتاب
لیکونکے بناغلے شتاق چې د کوم ملګري په حواله خبره کړې

دا ۔ نو د هغه هېڅ نوم، ادبي حېثیت او درک ئې نه دے په
ګوته کړے چې د تحقیقي اصولو خلاف او ادبي دیانت نه
تېښته ده. زما په خیال دغه رنګ بناغلي مشتاق مجروح د
یو فرضي کردار په خوله کښې خپله ژبه ایښې ده او په
پوې تراشلې شوې مجسمه کښې ئې د هایکو خلاف خپل
ذاتي جذبات وړاندې کړیا دي خو سره څه اووائې زمونږ
قامي مزاح داسې جوړ شوے دے چې سونږ مړي را ژوندي
کوو او ژوندي وژنو.

پروفیسر بناغلے داور خان داؤد په خپل یو مضمون کښې
د هایکو او ټپې د هیئت د اختلاف په حقله لیکي:

"ځنې محققین د ټپې د هایکو سره نژدې تعلق
په ګوته کوي خو که وکتے شي نو بنیادي لحاظ
سره دې دواړو کښې د هیئت په لحاظ ډېر زیات
فرق دے. هایکو د جاپاني ادب یو مشهور صنف
دے. لکه د ټپې دده د خصوصیت او مقبولیت
راز هم دده په اختصار او جامعیت کښې دے
خو هایکو کښې صرف درې مصرعې وي. رومبۍ
مصرعه کښې پنځه، دوېمه کښې اووه او درېمه
کښې پنځه صوتي اهنګونه وي یعنې دا ټول نظم
اوولس صوتي اهنګونه لري. رومبۍ او درېمه
مصرعه ئې برابره او هم قافیه او دوېمه یا منځنۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library
Scanned by CamScanner

ئي دَ دوو صوتي اهنګونو هومره دَ دوي مثله اوږده دي يعني هايکو دَ هيئت او موضوع دواړو په لحاظ دَ مخصوصو شرائطو پابنده دي.

دَ هايکو دَ صوتي اهنګ نظام دَ بحرِ متقادب دي ارکانو مطابق کېدے شي

فعلن فعلن فع = ۵
فعلن فعلن فعلن فع = ۷ } ۱۷
فعلن فعلن فع = ۵

خو ددې برعکس دَ ټپې دَ دوو مصرعو دَ صوتي اهنګونو يا ملي اوازونو ترتيب په دې ډول دے

۹ + ۱۳ = ۲۲ [۱۰]

دَ پروفيسر صيب فرمودات په سر سترګو خو ډېرې نيمګړتيا ګانې په کښې محسوسېږي او يو ځاے نيم کښې په کښې دَ تحقيقي سپرټ خلاف دَ سهولت احساس هم پټ پښتو نه کوي ددې نه علاوه دَ هغوي دَ حوالې دا ليک يو فني تيندک سره هم مخ شوے دے.

معلومېږي دا چې پروفيسر صيب دَ هايکو هيئتي ادلون بدلون ساختياتي تبديلۍ او ټيکنيکي ارتقا په نظر کښې نه دے ساتلي ګنې نو هايکو به ئې دَ اوولسو[۱۷] چپو او ۵ - ۷ - ۵ دَ ترتيب په حکمي او حتمي تقسيم کښې نه داو ستله يا دا هم ممکنه ده چې دې سلسله کښې پروفيسر صيب

بېخي رجعت پسندانه ادبي ذهنيت لري چې دَ هايکو دَ صنف نه دَ يو خاص مکتبهٔ فکر تړاکلے شوي قيود او حدود نه پورته کول غواړي. ګنې نو دَ جاپان دړېمې هايکو ليکونکي باشو او ورستو ناقدينو چې ماسولو کاشيکي په کښې اهم دے. دغه ترتيب حرفِ اخر نهٔ دے ګڼلے او بيا په عالمي ادب کښې دَ يوې مصرعې، دوو مصرعو او درې مصرعو هايکو ليکلو تجربې هم شوي دي. کېدے شي پروفيسر صيب ته هغه دَ التفات قابلې نه وي ښکاره شوې ولې بيا ئې هم وضاحت لازمي ښکاره ؤ.

بهرحال پروفيسر صيب چې دَ هايکو دپاره دَ بحرِ متقادب دَ ارکانو کوم ترتيب منلے دے او په مثال کښې ئې دَ همايون هماد صيب کومه هايکو وړاندې کړې ده - دواړو کښې هيڅ ترون او نسبت نشته، هايکو په پښتو ژبه کښې ده چې دَ رزميه اوزانو دغې قسمونو سره هم اهنګي نهٔ لري او مطلق دَ بحر متقارب په بنسودلې شوي بحر نهٔ مقطع کېږي ځکه چې دَ پښتو ژبې او هايکو ځانته يو مزاج دے او دَ هغې په دغه تجويز شوي بحر باندې بېخي تقطيع نهٔ کېږي.

هايکو ده.

همدرد ئې نوم دے
په مينه نهٔ پوهېږي
ساده ماشوم دے

بله اهم خبره دا ده چې فعلن فعلن فع په اصل کښې
ځکه نه بلکې شپږ ارکان یا اصوات لري فع په دوو حرکاتو
اداینږي البته چونکې په فع کښې د فني اصطلاح ترمخه
سبب خفیف دے نو په ځنې موقعو پکښې یو حرکت
او غورځیږي خو همیشه داسې نهٔ وي اوس که څوک د
پروفیسر صیب په ګوته کړے شوي دغه اهنګونه راجمع
کړي نو شمېر به ئې اوولس نه بلکې شل وي.[20] ددې ټول بحث
مقصد دادے چې پښتو هایکو د غیر فطري قدغنونه په
غار کښې دیکه کول نهٔ دي پکار. اوس که څوک په دغه
جاپاني ساخت کښې هایکو لیکي که په متوازي الاضلاع
هیئت کښې که مردف او مقفیٰ هایکو لیکلي که ازادې او
معرا هایکو پابندي پرې نهٔ دي لګول پکار ځکه چې پښتو
ژبه یوه داسې ژبه ده چې د وسیع المشربۍ او وسیع القلبۍ
یا وصف غیر فطري اصنافو او هیئتونو له په زړهٔ کښې
چرته هم ځائے نهٔ ورکوي لهذا د هایکو هغه ساخت او
هیئت به پاتې کیږي چې پکښې د پښتو ژبې د مزاج رعایت
او ساتلے شي له څوک ورسره اتفاق کوي که اختلاف.

بناغلے پریشان داوُدزے لیکي:

" د بناغلي اظهار دا هایکو مي ځکه د درې مصرعه ایزو
نظمونو په نامه یادې کړي چې دلته هم په هره یوه هایکو
کښې یو پوره مضمون ځائے شوے دے"[21]

زهٔ منم چې د ژوند او ادب په حقله د بناغلي پریشان
یو ځانګړے نقطهٔ نظر دے. بیا هم د هغوي د منقوله رائے
نه ددې غلط فهمۍ خوریدو اندیښنه ده چې ګنې په
هایکو کښې پوره مضمون نهٔ بیانیږي بلکې هایکو د نیمګړو
مضمونونو یوټ او ورک تصویر وي - ممکنه ده چې د
هغوي دا خیال نهٔ وي خو په لیک کښې ئې دې طرفته د
پام ګرځولو ښکاره احتمال موجود دے په دې موقعه نه
دا خبره کول هم بې ځایه نهٔ وي چې ګنې د هایکو بنیادي
طور سره د فطرت د مصورۍ او تصویر کشۍ نه عبارت
دے دا حقیقت دے چې د نن هایکو ګنې ارتقائي مرحلې
تر سره کړي دي او د فطرت د ښائسته منظرونو د تصویر
کارۍ نه علاوه ئې د انسان د داخلي کیفیاتو او لاشعورانهٔ
اغځورونه هم رابښکلي دي او د ابهام او وضاحت له امتزاجه
ئې داسې ګڼ اړخیزو نفسیاتي حالتونو نه پرده پورته
کړې ده چې تخلیقي امکاناتو ئې د سائنسي تجربو لارې پرانستلې
دي او داسې هله کیږي چې په هایکو کښې دې پوره
مضمون یا د موضوع وارهٔ غوښتنې په فني چابکدستۍ
سره هم اهنګ کړے شي - لهذا یوې ښهٔ هایکو کښې د
مضمون د نیمګړتیا خیال سره اتفاق نهٔ شي کیدے.

پاتې شوه د بناغلي پریشان صیب دا خبره چې هایکو
ته درې مصرعه ایز نظمونه وائي نو په دې سلسله کښې

(c) ketabton.com: The Digital Library

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

عرض دے چې هس درې مصرعه ایز نظم هایکو نهٔ وي ځکه چې دَ هایکو خپل داسې ساختیاتي کړهٔ وړهٔ نفسیاتي ماهیتونه تیکنیکي خوبښتې او داخلي اړخونه دي چې عام درې مصرعه ایز نظمونه ئې په اسانه نهٔ شي زغملے.

دَ میرمنې سلمٰی شاهین خیال دے چې هغوي ټپه واوري نو دا اطمینان ورته اوشي چې خبره سرته اورسیده خو دَ هایکو دَ اوریدو نه پس ورته داسې محسوسیږي چې څه خبره لا پاتې ده او یو قسم دَ تندې او تشنګۍ احساس ورته کیږي.[13]

چونکې میرمنې سلمٰی شاهین دَ روهي سندرو سلسله کښې په پښتو ټپو راټولولو کښې بلا وخت صرف کړے دے او دغه رنګ دغې خوږ اولسي صنف سره ئې نوره هم زیاته وابستګي او تړون پیدا شوے دے ځکه ورته داسې احساس کیږي. کیدے شي که هغوي دَ هایکو دوستو له هم دِ خپل قیمتي وخت ورکړے نو دَ تندې او نیمګړتیا احساس به ورته بیا نهٔ کیږي او دَ هایکو په سلسله کښې به دَ خپل زوړ موقف نه لاس په سر شي. ځکه چې کوم څیزونه عموماً په عادتونو کښې راشي نو بیا زیات اپیل کوي.

بله دا چې دَ هایکو تیکنیک هم څهٔ دا رنګې دے چې ځنې سلسلې شعوري طور سره دَ ایهام، ابهام یا اخفا په

ورشل پریږدي چې دَ دوستونکي ذهن په خپله ددغو سلسلو کړۍ خپلو کښې راټولې ځاے کړي البته دا رعایت پکښې لازمي ساتي چې څهٔ داسې کلیدي توري یا ټکي پکښې پریږدي چې په تصویر جوړولو کښې مرستیالي ثابتې شي. او دَ مضمون دَ نیمګړتیا احساس په ورستو اوتمبوي.

په دې لړ کښې دا خبره هم کیدے شي چې ځنې اصنافو ته دَ ځنې خلقو زیات میلان او رجحان وي نو که چاته داسې محسوسیږي نو څهٔ دَ فکرمندۍ خبره نهٔ ده او نهٔ یو صنف ته دَ زیاتو ورمانیدو نه دا ثابتیږي کنې چې هغه دې خامخا مافوق الاصناف اوګرځي. هغه که ټپه وي که هایکو.

ښاغلي رحمت شاه سائل صیب دَ ښاغلي اسماعیل ګوهر په شعري مجموعه مُسکا (چې دَ پښتو ژبې اولنۍ دَ هایکو مجموعه ده) دَ هایکو دَ صنف خلاف خپل کوم خیالات څرګند کړي دي. دَ هغې لب لباب دا دے چې ګنې اسمعیل ګوهر خپل ګڼ شاعرانه خیالات په دغه پیرایه کښې ضائع کړیدي.

دَ حیرانتیا خبره دا ده چې ښاغلي سائل اخر دا ځکه منلي دي چې ګنې تخلیقي روح دَ یو مخصوص ظاهري کالبوت پابند او محتاج وي او که دَ یو معلوم هیئت په چوکاټ کښې تخلیقي جذبه خپل اظهار اونکړي یا له ځان سره دَ رائج اصنافو نه بیل څهٔ شکل راوړي نو خپل افادیت به اوبائیلي. ـ ط

Scanned by CamScanner

د مسائلو سبب خپل ذاتي تاثر خو کېدې شي خو منلې شوې حقیقت دا دی چې هر روح د خدائې په قدرت د جوهر خوښه او انتخاب پخپله کوي نو معقوله خبره دا ده چې هر تخلیقي روح دې د خپل نوع فطري امتزاج ته پرېښودلې شي کنې نو مصنوعي اختلاط به ئې له برمه اوغورځوي. مقصد دا هم نه دې چې فني حکمت عملۍ نه دې کار نه اخستې کېږي. بهرحال که یو تخلیقي غورځنګ د هایکو پېرایه کښې ځان ښکاره کول غواړي او جبراً ئې څوک د غزل چاربېتې یا ټپې فارم یا سانچې ته اړول غواړي نو داسې غېر فطري او خطرناک به وي لکه چې د معمول خلاف ماشوم بې له څه ضرورت نه په لوئې اپرېشن پېدا کولو له ترجیح ورکړې شي.

تخلیقي جوهر خو د ملغلرې په مثال دې. هغه که هره پېرایه او هر چرته وي خپل قدر او قیمت نه ورکوي. البته د جوهري د نظر موجودګي پکښې بنیادي شرط دې. مشرانو وئیلي دي چې لعل په ایرو کښې نه پټېږي ځکه زه دا دعوی کوم چې د اختلافاتو او مخالفتونو ایرې به د هایکو لعل کله هم پټ نکړې شي خو شرط پکښې دا دې چې د هایکو په ورستو د یو لوئې تخلیقي روح انګازې راپورته کېږي. ورسره دا خبره هم زیاتوم چې هایکو شاعرانه خیالات نه ضائع کوي. بلکې بقا او دوام ورته وربخښي. که داسې نه وه نو د مسائلو سبب

د تنقید نه پس به چا هم هایکو نه وه لیکلې خو ثابته شوه چې د خیال لوړوالې، د جذبې افاقیت، د ژبې د نزاکت ادراک او شعور او د تخلیق د زړه چاوُدون ځړیکې که په هر صنف کښې وي د خپلې لارې خنډونه پخپله لرې کوي او بیا دا هم ده چې سپرلې خو د خپلو وارو رنګونو په سبب سپرلې وي او س که څوک وائي چې د ګلاب د ګل وړمې دې په هر ګل کښې پېدا شي کنې نو ټول ګلونه په د خپلو همه نکهتونو باوجود ضائع یا ورک شي نو څومره بې ځایه به وي.

محترم ښاغلې اباسین یوسفزې چې په خپلې شعري مجموعې "غورځنګونو" کښې ئې د خولې د خوند د بدلولو دپاره هم یوې ټپې قدرې له ځائې نه دې ورکړې خو بیا هم د ټپې د مدافعینو په صف کښې او دربدل غواړي (اګرچې زما په خیال ټپه دومره قوي صنف دې چې د چا د هیڅ قسمه د دفاع څه حاجت ورته نشته)

ښاغلې د ورځپاڼه مشرق پېښور په یو کالم کښې د "ہائے کیوں" د سرخط لاندې د هایکو خلاف په داسې استهزائي پېرایه کښې خپلې وسوسې څرګندوي. لیکي:

" ہائیکو کی مٹھاس سے بھی انکار نہیں ---------- لیکن پشتو عوامی ادب میں اس سے زیادہ شگفتہ روح پرور اور پُر مغز صنفِ سخن ٹپہ موجود ہے۔ ٹپے کے مختصر ترین پیرائے میں جس

(c) ketabton.com: The Digital Library

قدر تغزل ہے وہ ہائیکو کی قسمت میں کہاں - ٹپہ پختون
جبلت ، ذات اور فطرت کا سچا ترجمان ہے - ٹپے اور ہائیکو
میں فنی اعتبار سے تمیز یہ ہے کہ ہائیکو میں تین مصرعے ہوتے
ہیں اور ٹپے کی خوبی یہ ہے کہ اس میں تین کے بجائے دو مختصر
مصرعے ۹ + ۱۳ کی بحروں میں ہوتے ہیں .... اور
فیثاغورث کے نزدیک ۲ کا ہندسہ تخلیق کی علامت ہے
اس بنا پر دو مصرعے ٹپے کو سہ مصرعی ہائیکو سے طلاق
دینا عقلمندی نہیں ۔" [13]

زما په خیال بناغلي اباسین ته ددې خبرې علم ضرور
پکار و چې د اصنافو د بقاء په ورستو یو زوراور تخلیقي
قوت موجود وي او کله چې هم یو صنف د تخلیقي جوهر نه
عاري شي هغه که ټپه ، چاربیته ، قصیده او هایکو وغیره
هر صنف وي بیا خپل وجود برقرار نه شي ساتلې اوس
که د یو پښتون شاعر تخلیقي زور په ټپه کښې ژوند راپیدا
کولې شي نو هم د هغې شاعر د تخلیقي قوت نه به اخر بیا
ولې په هایکو کښې ساه اوځي - ددې باوجود چې هېڅ تخلیقي
جبر او غیر فطري قدغن پرې هم نه وي لګولې شوې - بحر
کیف زه بناغلي اباسین ته داسې ګڼې شمېره ټپې په ګوته کولې
شم چې هېڅ ادبي ښکلا او عوامي کشش پکښې نشته اګر چې
څوک به ورته هم د ټپې وېلو نه انکار اونکړي . اوس که
محض د ټپې پیرایه د تفوق معیار ګڼلې کېږي نو داسې به

ولې کېدل - مقصد دا چې د تخلیق جوهري قوتونو د ادب په
هره څانګه کښې د ځان ښکاره کولو توان لري - اوس که څوک
نمر په ګوته پټول غواړي نو څوک به ورته اخر څه اووائي -
بناغلي اباسین په ټپه کښې د تغزل د موجودګۍ دعوی
هم کوي چې مناسب نه ده - په اصل کښې تغزل د غزل سره تړلې
وصف دې لکه چې څرنګ په رباعي کښې تربّع په تشبیب کښې
تشبّب او عقل سره د تعقّل نسبت وي - هم دغه رنګ په غزل
کښې تغزل وي اوس که بناغلي اباسین دا نه وېل غوښتل چې
په ټپه کښې تبب یا ټپّب وي نو بنه په سهولت ئې دا وېلې
شو چې په ټپه کښې ئې انتها خوږ والې او شعریت وي - ممکنه
ده چې د بناغلي اباسین په دې حقله خپل څه ځانته منطق
وي . هسې خو که څوک تغزل ثابتول غواړي - نو په کاڼي
هوا ، چینه ، اواز ، ځواني او مینه وغیره وغیره کښې به ئې
هم ثابت کړي ولې هېڅ علمي او فني اعتبار به ورته نصیب
نه شي . بهرحال د بناغلي دې خبرې سره خو قطعاً اتفاق
نه شي کېدې چې د هایکو دې اوږو مرو درې مصرعې وي - باید
چې هغوئي د هایکو هیئتي ارتقاء په نظر کښې ساتلې وه - بله
د تعجب خبره بناغلي اباسین دا کوي چې " ٹپہ ۹ + ۱۳ کی بحروں
میں ہوتا ہے ۔" کېدې شي چې د بحرونو نه د بناغلي مراد د
ټپې سېلابونه یا څپې وي ولې د اردو ژبې روزمره او محاوره
خو ددې جملې څه بل تعبیر وړاندې کوي او دا غلط فهمي

Scanned by CamScanner

ترې را پیدا کېږي چې کښې یوه ټپه په کښو. محرونو کښې لیکلې کېږي نو پکار دي چې ښاغلې په دا قسمه جملو نظر ثاني ضرور وکوي. ښاغلې دا هم وائي چې په ټپه کښې دوه مختصرې مصرعې وي خو زما د معلوماتو مطابق په ټپه کښې د یا قربان نه علاوه یوه نیمه مصرعه وي - بیا که هم ښاغلې اباسین په خپله خبره اودرېږي او وائي چې نیمه مصرعه هم پوره مصرعه وي نو بیا به دا سره دا هم مني چې ټپې کښې د یا قربانه سره دري مصرعې وي. د مختصر لړي مختصر او د وېړې مختصر مصرعې په معکوس ترتیب سره. ولې دا دعوی به هغه رنګ باطله وي لکه د دوو مختصرو مصرعو د ټپې دعوی.

ښاغلي اباسین د فیثاغورث په حواله د ۲ (دوو) هندسه تخلیقي کړنلې ده. او د هغې ئې ځایه اطلاق ئې په شعري اصنافو کړے دے. اوس خدائے دي نکړي که چرې دا خبره او منلے شي نو پښتانه به د خپلو کښو شعري او نثري اصنافو نه لاسونه اووینځي. ښاغلے دا هم وائي چې ټپې له په هائیکو طلاق ورکول عقلمندي نهٔ ده خو سوال دا راپیدا کېږي چې اخر هائیکو ته د ټپې مېړهٔ یا خاوند وېل کومه هوښیاري ده ځکه چې د طلاق د استعمال حق د لارې لاروي ته نهٔ وي حاصل. بلله اهمه خبره په دې سلسله کښې دا ده چې اباسین صیب د تنقید په جوش کښې دا هم هېر کړي

دي چې هائیکو غریبه خو مؤنث ده او د پښتنو په اسلامي سیمه کښې ښځو ته د طلاق حق نهٔ وي حاصل. او بیا ټپه خپله هم صنفِ نازک دے خو ممکنه ده چې دې لړ کښې ښاغلي اباسین څهٔ خفیه قانون سازي کړې وي. ایا دا سې خبره نه دا نهٔ ثابتېږي چې د ټپې په مینه کښې ځنې ښاغلي هم د ټپې پښې دا کاږي چې د سړي پرې زړهٔ خوږ شي.

ګران ښاغلے اباسین خپل کالم کښې وړاندې لیکي!

" ہائیکو کی گاڑی تین پہیوں سے چلتی ہے ۔ جس کو ہم دوسرے لفظوں میں رکشہ بھی کہہ سکتے ہیں ۔ رکشہ بمشکل تمام تین سنگل سواریوں کا متحمل ہوسکتا ہے .... ٹپے کی مثال موٹر سائیکل کی ہے جس پر بہ یک وقت تین سے زیادہ افراد بھی سفر کر سکتے ہیں ...... موٹر سائیکل رکشے کی نسبت زیادہ ہوا دار اور تیز رفتار بھی ہوتا ہے ...... ہائیکو ٹپے کے ہاں مہمان ضرور ہے مگر اسکو گھر کا مالک نہیں بنایا جاسکتا۔ ٹپے سے انتہائی قربت کے باوجود نہ تو یہ ٹپے کا نعم البدل ہوسکتی ہے اور نہ ٹپے کے ہوتے ہوئے یہ اپنا وجود منوانے کے قابل لگتی ہے۔" [۱۴]

زهٔ منم چې تشبیهه چرته هم ثامنهٔ وي خو اباسین صیب چې د شعري اصنافو د تقابل دپاره کومه غیر ادبي او عامیانه تشبیهه راوړې ده. سنجیده ذهنونه به پرې ضرور بد وائي. خاصکر په تشبیهه کښې چې د متعلقاتو کومه سلسله

پرانستلې شوې ده يا کومه تمثيلي پېرايه خپله کړې شوې ده د تفصيلاتو باوجود بې ځايه او ناقصه ده. خو که چرې لږ ساعت له ورسره اتفاق هم اوکړے شي نو ښاغلے اباسين به دا حقيقتونه څنګه په شا تمبوي چې د رکشې سفر د موټر سائيکل د سفر نه زيات محفوظ او د عزت جوګه وي. ځکه چې رکشه کښې د پردې پوره پوره انتظام وي او دا صفتونه په موټر سائيکل کښې نشته. ښاغلے اباسين وائي چې په موټر سائيکل د دريو نه زياتې سورلۍ هم سفر کولے شي. او رکشه کښې دا ګنجائش موجود نه وي. خو ښاغلے دې ماته دا اووائي چې اخر داسې کوم ضرورت دے چې په موټر سائيکل د دريو نه زيات کسان سوروي او که چرې داسې هم اوشي نو آيا خلقو ته به هغه کسان ښوني يا کم از کم آواره ګرد نه ښکاري؟ زما په خيال د وکالت د ډګرۍ ترلاسه کولو نه پس ښاغلي ته دا علم ضرور پکار و چې په موټر سائيکل د ګنجائش نه زيات تنان سورېدل يو قانوني جرم دے خو ښکاري دا چې په داسې مثالونو وړاندې کولو ښاغلے اباسين ټپه چالاڼي کول غواړي. چې زه ورسره اختلاف کوم.

محترم ښاغلے اباسين دا هم وائي چې هايکو د ټپې کره مېلمنه ده. او مېلمانه څوک د کور مالکان نشي جوړولے زما په خيال داسې سوچ نه صرف تنګ نظري ده بلکې

د لاعلمۍ د پښتنو د تاريخ، تهذيب او د روایاتو نه هم ثبوت دے. ځکه چې پښتنو کره که د سر دښمن هم پناه واخلي نو پښتانه ئې په خپله توره او په خپله وينه حفاظت کوي هم دغه مزاج د پښتو ژبې دے چې يو ځل کوم صنف خپل کړي نو بيا ئې نه پردي کوي. اوس که بالفرض ټپه هايکو د کور مالکه جوړه کړي نو دا خو به د ټپې اعلیٰ ظرفي وي او دغه رنګ به ټپه نوره هم د قدر وړ اوګرځوي. حالانکې حقيقت دا دے چې د هايکو وجود د ټپې د پاره پيراسائټ Parasite نه دے. بلکې هايکو د جهد للبقاء په سفر کښې ځان له نوي نوي منزلونه لټوي. چې د ځنې استثنائي صورتونو نه يو اړخ ته ټپې سره هيڅ مشابهت او مماثلت نه لري بلکې د ماډرن سنسبلټي او جديد حياتو په حواله هايکو د ټپې نه څو قدمه وړاندې روانه ده. ځکه خو د ښاغلي اباسين دا ضد هم بېخي بې ځايه دے چې ګني د ټپې په موجودګۍ کښې هايکو خپل ځان ژوندے نه شي ساتلے په دې حقله د ښاغلي زبير حسرت دا تجزيه د لوستلو جوګه ده. ليکي:-

"څه موده وړاندې زمونږ پښتو ليکونکيو .ډرګه
"ځريکه"، "ترائيلي" او هايکو غوندې نوؤ
صنفونو باندې خپله طبع ازمائي شروع کړې

(c) ketabton.com: The Digital Library

Scanned by CamScanner

ده. او خپلې کلهې توانائي پرې صرف کوي ګیا دي. دغو اصنافو کښې "څریکه" او "ترایلې" داسې وُ چې خپل وجود کښې د توانائي د فقدان له سببه ئې څ په وړاندې سفر جاري ونهٔ ساتلے شو او لا ئې په سر کښې پوښي نهٔ ده وښلي چې خپل منطقي انجام یا طبعي مرګ سره مخامخ شو یوا ځې "هایکو" داسې تېز او تُند جاپاني صنف وُ چې په پښتنه خاوره کښې ئې خپلې جرړې مضبوطې کړې......... دا جاپانے صنف د خپل مخصوص مزاج، طرز او کړهٔ وړهٔ حامل وو. ولې ددې په څانګو کښې پښتنو شاعرانو د پښتون بوټي قلمونه ونګول او نن دغه بوټے وده کوي او د یوې تنه ورې ونې شکل اخلي. د پښتنو سترګو ته ئې داسې رنګارنګ ګلونه سپرلي دي چې ښائست او سینګار ته ئې سترګې بربنډې دي." [15]

ښاغلے اباسین په خپل کالم کښې یو عجیبه خبره دا هم کوي. لیکي:

"میں ادب کے ادبی مفتی کی حیثیت سے یہ فتویٰ جاری کر رہا ہوں کہ پشتو ادب میں ٹپہ کے ہوتے ہوئے ہائیکو کی بدعت کی چنداں ضرورت نہیں۔" [16]

ګران ښاغلے دلته یو وارې بیا تېښندک شوے دے. ځکه چې

اول خو په ادب کښې د مفتیانو د سره جواز نهٔ راپیدا کېږي ادب څهٔ شریعت کورټ خو نهٔ دے او که چرې د ښاغلي دا ارمان وي چې ګنې هغه دې د ادب دربے مفتي او منلے شي نو بیا پکار نهٔ وه چې ځان ته ئې د ادبي مفتي نسبت کړے وے ځکه چې دغه رنګ انکسار او افتخار دواړه رایو ځائے کېږي او دا عمل اجتماع ضدین ګڼلے کېږي. دا حقیقت دے چې د اعلی د تلازې او د علم د وصف نه سېوا مفتي مفتي کېدے نهٔ شي. ممکنه ده د مفتي اعظم د منصب په وجه ښاغلے ددغې غلط فهمۍ ښکار شوے وي او دغه رنګ ترې د ادبي مفتي دا بې لارې کوونکې اصطلاح سرزد شوې وي. بیا هم ښاغلي ته دا پته لګېدل پکار وه چې د ادبي مفتي د نسبت سره فتوی د منلو او حجت قابله نه پاتې کېږي. خو زما په خیال ګران ښاغلے اباسین لوستونکو ته دا وېل غواړي چې ما هر څه فرمائیلي دي یا زهٔ چې هر څه فرمایم. هیڅوک ئې هم او نهٔ منئ. یا دا هم کېدے شي چې ښاغلي اباسین د ادبي او مفتي ادبي مشورو ورکوونکي ته د ادبي مفتي توګه ورکوي.

والله اعلم بالصواب.

بیا هم زهٔ نهٔ پوهېږم چې ښاغلے اباسین هایکو ته بدعت په کوم خیال ووئیلي دي ځکه چې د تخلیق عمل یو مقدس او سپېڅلے عمل دے. او هر کله چې هایکو د تخلیقي زړهٔ چاودون راز ېېدلے یو ژوندے شعري صنف او ګرځېدو

(c) ketabton.com: The Digital Library

Scanned by CamScanner

نو بیا ولې ښاغلي اباسین چې خپله هم د لفظ د حرمت منونکے دے دا ناروا خبرې کوي خو داسې ښکاري چې په ګران ښاغلي د بدعت معنی په سم ډول نه ده منکشفه شوې او د تفهیم په سلسله کښې د ذهني انقباض او عدم سهولت ښکار شوے دے.

د ساهو لیکوالو د ځلمې پشتم اپرېل دوه زرم د روداد ترغځه ښاغلي ډاکټر راج ولي شاه خټک صیب دا سوال را اوچت کړو چې لکه څنګه چې په موسیقۍ کښې خپله ځانته یو پېژندګلو لري ایا هایکو هم په پښتو موسیقۍ کښې ځانته یو داسې پېژندګلو او ځانګړے آهنګ راپیدا کولے شي او که نه.

د ښاغلي ډاکټر صیب په خدمت کښې عرض دے چې موسیقي او ادب دواړه ځان ځانته ځانګړي دي - عموماً هنرمندان او نقادان د موسیقۍ شمار په لطیفو فنونو کښې نه کوي. او ثانوي حیثیت ورله ورکوي. نو اوس که چرې هایکو د موسیقۍ په زیر و بم نغمه نغمه نه شي نو بیا هم د هغې په ادبي مقام کښې هیڅ کمے نه راځي. دویمه خبره دا ده چې هایکو هم غنائیت، لے، آهنګ او ردهم لري نو هیڅ وجه نشته چې سازونو سره دې هم آهنګي پیدا نه کړي په دې سلسله کښې د ښاغلي محمد ایاز غزل او ښاغلي شکیل نایاب هایکو د مثال په طور وړاندې کېدے شي چې

د ژوند راښکونکي موسیقۍ د نشیب و فراز سره ئې راز و نیاز کړے دے.

د ذکر شوي روداد مطابق ښاغلي ډاکټر راج ولي شاه خټک دا خیال هم ښکاره کړو چې هایکو په پښتو کښې ځکه خوښېږي او مقبولیت ئې بیا موندلے دے چې په پښتو اولسي ادب کښې ددې سره تړه دوستکے صنف شته. اوس تحقیق پکار دے چې هایکو پښتو ادب ته د جاپان نه راغلې ده که نه جاپاني ادب ته د پښتو ژبې نه ورغلې ده. ولې ښاغلي قلندر مومند ددې خیال سره اتفاق اونکړو او څرګنده ئې کړه چې هایکو د جاپان یو معروف او منلے شوے شعري صنف دے. لهذا نه دي پکار چې مونږ دې د هر راتلونکي صنف جرړې په خپله خاوره کښې لټول شروع کړو. او بیا په داسې صورت کښې چې هیڅ قرینه پرې دلالت هم نه کوي. زما په خیال د ښاغلي قلندر مومند رائې په دې لړ کښې بیخي درسته ده. ځکه چې هایکو د جاپان د اوږد نظم هائي کائي نه په تجرباتي بنیادونو رابېله کړې شوې ده. که چرې دا وو منلے شي چې د هایکو جرړې په هائي کائي کښې دي نه چې د پښتنو په اولسي ادب کښې نو مناسب به وي ولې بیا هم که په دې سلسله کښې څوک تحقیق کول غواړي نو قدغن پرې نه دے لګول پکار. ممکنه ده چې دغه رنګ نوي انکشافات مخې ته راشي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زه منم چې د ټپې غند نه کول خپلې تهذيبي او ثقافتي جرړې غوڅول دي. يو باشعوره فرد به هم داسې نه وي چې داسې به او غواړي خو زه دا هم نه غواړم چې هايکو دې د پښتنو په مېلمه دوسته سيمه کې له څه جرمه تهمتي او بې له څه ګناه سنګسار کړے شي. اول زما خيال دا دے چې د هايکو او ټپې موازنه او مقابله غير فطري ده. بيا مې سوچ اوکړو که چرته په دې بهانه د پښتو تنقيد جولۍ د بيش بها ملغلرو نه ډکيدے شي نو قباحت په کښې نشته. چونکې د هايکو په فني او فکري ارتقا ما په خپل مضمون "د پښتو ادب کمپيوټر هايکو" کښې تفصيلي خبرې کړې دي نو بې ځايه به نه وي که د پښتو ټپې په حقله هم څه اووايم.

دا حقيقت دے چې د ټپې کښې توصيفي اړخونه شته خو څنې خويونه ئې داسې هم دي چې د تجربې او ارتقا ښځې توان نه لري او په ذهنونو يوه ستړې کوونکې خاموشي خورَوي. د مثال په طور هره ټپه د "يا قربان" يا "لکه زار" نه شروع کيږي چې د لوستونکي يا اوريدونکي په وينه کښې د يکسانيت زهر خورَوي. او ددې ډانګورو د ملاتړه بغير يو قدم هم وړاندې نشي تلے. البته څنې پوهان "يا قربان" د ټپې لازمي جز ونه مني. بحرتقدير ددې نزاعي اړخ نه يو طرفته دومره خبره دا ده چې ټولې ټپې په يو

واحد، متعين او معلوم وزن او اهنګ کښې دي او په هيڅ حال کښې د خپلو ټاکلي شوو اوازونو دائره يا حصار نه شي ماتولے. او د خپلو سَرونو له جادو نه نشي بهر وتلے چې زما په خيال د ترکيب يو رنځ دے.

ښاغلے پروفيسر داور خان داؤد ليکي:

"د ټپې خپل يو مخصوص او محسوس هيئت FORM بحر يا اهنګ (Rhythm) دے چې په يوه نيمه مصرعه کښې يو ډير اوږد او طويل مفهوم بيانوي."

نه پوهيږم چې ښاغلے داؤد صيب د يوې نيمې مصرعې په ذکر کښې "يا قربان" په څه مصلحت نظر انداز کوي. بحر نوع زه منم چې په معنوي اعتبار ټپه په کوزه کښې د سمندر بندولو اعجاز دے خو دا هم حقيقت دے که يوه ډيره ښائسته پېغله هم وي او يو رنګ جامه اغوستل ئې وظيفه کړې وي نو د ظاهري لباس يکسانيت به ئې د ښائست د کتو اړخونه نه د ذوق او دلچسپي ستړې بل اړخ ته واړوي اوس که هم هغه پېغله د وخت د تقاضو مطابق د نوي فيشن معقول او رنګارنګ جامې واغوندي نو د ژوند څومره سپرلي به ئې ښکلا د کانو ته ګلکول په لاس اوورپيدل غوره کړي. نو بايد چې د هايکو منکرين او مخالفين د اصولي مباحثو نه قطع نظر خپل قيمتي وخت به بې ځايه د ټپې په وکالت او د هايکو په مخالفت کښې نه

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

ضائع کوي. بلکې ټپه دې د نوو، مناسب تجربو سره اشنا کړي او داسې هیئتي، داخلي او خارجي تجربې دې په کښې اوکړي چې د فکري رفعت سره سره یکښې په هیئتي او ساختیاتي سطح هم دا صنف د تنوع سره مخ شي. خو دا کار ډېر ریاضت، لوئ سوچ او هنرمندانه جرأت غواړي. کېدې شي چې ځنې پوهاند دا هم اووائي چې د هیئتي تجربو او تنوع دا عمل به د ټپې پېژندګلو ورکه کړي. دا هم ممکنه ده چې یو نقاد خوله راپورته کړي چې د ټپې خپل خاص او معلومه وضع د ټپې د بقا او استحکام ضمانت دے او دا چې دا خاص رنګ په ذوق او ذهن ښخې د ستومانئ لرې نه راولي خو زما په خیال په دې ماډرن ازم کښې به دا قسم خیالات محض یو جذباتي رد عمل وي یا د عادي نشئي د اضطراب کوکه به ورته وېل زیاته ښه وي. ما ته پته ده چې کاڼې په ځائے پروت وي نو درونډ وي خو هوښیاران دا هم وائي چې اوبه په ځائے اودرېږي نو ډنډ شي او بیا تخلیقي اصناف د کاڼي د جمود خاصیت نه، بلکې د اوبو د روانئ او تحرک د خویونه په خپلولو ژوندي اوسي. ځکه زه غواړم چې په ساختیاتي اعتبار هم په ټپه کښې د بدلون مناسب تحریکونه راتلل پکار دي. ددې وضاحت سره چې دا به د ټپې د ارتقا ضمني وي نه چې د ټپې د انقطاع. اوکه چرې دغه تجربې د ټپې د روح سره

متصادم نه وي. نو لازماً به خپلې ښې مضبوطي کړي. کنې نو په بل صورت کښې به ئې ادب پخپله د نامقبولیت فیصله واوروي.

دا هم حقیقت دے چې ځنې نوي شاعرانو په ټپه نه صرف تضمین کړے دے بلکې ورله ئې د یو مستقل صنفي شکل ورکولو هلې ځلې هم کړې دي. بیناغلے سعید ګوهر ددغې فارم او هیئت تعارف، په دې ډول کوي.

"دا د ټپې د ړومبئ مصرعې نه شروع شي او په دریمه مصرعه ختم شي. ددې منځ ترمنځه شپږ نورې مصرعې چې د ټپې مضمون سره تعلق لري هم وي. اول شعر ئې د ټپې د اولنئ مصرعې سره هم قافیه وي. د دوېم شعر دواړه مصرعې ئې خپلو کښې هم قافیه وي. دا ددې صنف اوله برخه ده. ددې وزن د ټپې د ړومبئ مصرعې مطابق وي. دې نه پس دوېمه برخه کښې څلور مصرعې سره د ټپې د آخري مصرعې وي. دا دواړه د ټپې د مصرعې سره متردف او هم قافیه وي ددې وزن هم هغه وي چې د ټپې د آخري مصرعې دے."[۱۸]

مثلاً:

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

اند ښـنې مه کـوه جانانه
دا خو دې باسي له جهـانه
دا به دې کور جوړ کړي په زړهٔ کښې
ستا د ګـوګل پـه ښـاریه کښې
ځان ترې ساته ښځې او ږدهٔ لرې لاسونه
کړي به خازه ستا د رُخسار تازه ګلـونه
ځکه خو وایم چې ډیر مهٔ کوه غمونه
اند ښـنو خو ارګړل تر شـودو سپین بشرونه

لوستونکي دې پخپله فیصله اوکړي چې په دې تجربه کښې ټپې د محبوبې د قلا صورت اختیار کړے دے او که نه. او دا هم چې دې شکل ته تجربه وېل پکار هم دي. زما په خیال دې عمل د یو نوزایـدهٔ صنف د تعارف په قربان ګاه ټپه قربانۍ کړې ده. ځکه چې په ښـودلې شوي صورت کښې په ټپه کښې د داخلي تجربې او هیئتي تنوع هیڅ نمونې په لاس نهٔ راځي او د ټپې خپل شناخت پکښې هم ورکیږي. (لهذا تجربه محض د تجربې دپاره نهٔ ده پکار بلکې د یو صنف د پرمختګ خیال پکښې ساتل لازمي پکار دي.)

هم دغه حال د ښاغلي سهیل خټک د مجموعې ټپه اینز هم دے د مستقل عنواناتو تر لاندې آزاد نظمونه لیکلے شوي دي او آخري دوه مصرعې ئې د ټپې ورمیو مصرعو سره په قافیو کښې تړلې دي او بیا لې د یوې ټپې په ترڅ

نظم سرته رسولے دے چې د نظم نقطه عروج یا کلائکس ورته وېلے شي. خو متاسفانه زهٔ به دا اووایم چې د ښاغلي سهیل خټک ټپیز هم د ټپې په ستړکې کښې هیڅ ارتعاش نهٔ دے راوستلے.

دغه رنګ ښاغلي راج ولي شاه خټک هم په ټپه کښې د تجربې په خیال ترخپله حده کوششونه کړي دي. خو دا کوششونه هم کم او زیات د ښاغلي سهیل خټک د ټپیز سره مماثل دي.

اوس که زهٔ دا اووایم چې دا ټولې هلې ځلې د ټپې د هیئتي تجربې نهٔ دي بلکې په ازاد نظم کښې د ټپې د پیوندکارۍ او قلم لګولو څخې دي نو زیات موزون به ځکه وي. چې په داسې واړهٔ صورتونو کښې د ټپې په قدیم فارم باندې هیڅ ارتقائي اثر نهٔ دے غورځېدلے بلکې د نورو کټو لنډو او اوږدو مصرعو امېزش د هغې جامعیت او اختصار ته هم نقصان وررسولے دے. لهذا دې سلسله کښې داسې تجربې پکار دي چې د ټپې د مزاج تکمله خو وي ولې د ټپې د فطري او فني غوښتنو او خورو ورو امکاناتو دائره نهٔ ماتوي یعنې ساختاتي ارتقا دې د ټپې د فضائي سرحدونو نه بهر نهٔ اوځي چې د انقطاع حد پرې جاري کړي. مطلب دا چې ټپه دې د خپلو کړو وړو مطابق ځان ته د نوي ادبي تحریکونو رنګا

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

رنګ جامې ضرور اغوندي. خو د لباس دپاره دې خپل وجود نه لنډ او تنګ کوي. هیله لرم چې لوستونکي به زما په اشاره پوهه شوي وي.

بهرحال د خپلې موضوع نه د یو خاص قسم کړېز او څنډه کولو نه پس بېرته واپس راځم. او لوستونکو نه پوښتنه کوم چې دا بحث چې ټپه ښه ده هایکو ښه نه ده - د ټپې په موجودګۍ کښې د هایکو د تخلیق جواز نشته یا هایکو زموږ د خاورې سره هېڅ خپلوي نه لري. آیا دا بحثونه پښتو ژبې او ادب ته څه فائده ور رسولے شي. او د هایکو په راتلو پښتو ادب ته آخر کوم زیان او تاوان ور رسېدلے دے.

زه دا خبره منم چې هایکو د پښتنو د خاورې نه رازېږېدلے شعري صنف نه دے خو ولې که یو بهرنے صنف د پښتون د تهذیب او کلچر د ارتقا او احیا ذمه په خپل سر واخلي او ښه په ایمانداری سره ئې خدمت کوي نو د پښتنو عدالت به ورله د دغې خدمت ګذارۍ دا سزا ورکوي چې د سر غوڅولو فیصله ئې صادره کړي. کله هم نه ځکه چې پښتانه د خپلو وفادارو په مرګ مړه او ژوند ژوندي وي. ځکه خو د ځنې پښتنو ناقدینو د هایکو سره معاندانه رویه زما د پوهې نه بهر ده.

بهرکیف دا حقیقت دے چې هایکو په دومره لږ وخت

کښې په پښتو ادب کښې ځان ته دومره لوے مقام پیدا کړے دے چې تصور ئې هم نه شي کېدے دغه وجه ده چې ټپه چې زرګونه کاله تاریخ لري او د پښتو ژبې زوړ او قدیم زرخېزه شعري صنف دے. اکثرو نقادانو هایکو سره اوږه په اوږه اودروله او د دواړو تقابل ئې شروع کړو. زما په خیال د ټپې او هایکو موازنه پخپله د هایکو د مقبولیت او بریالی کېدو سندنامه ده. ځکه چې هایکو پښتو ادب ته تقریباً شل کاله اګاهو راغلې ده. چې یو ادبي صنف په دومره لږه موده کښې خپل طبعي بلوغ ته هم نه شي رسېدلے ولې په هایکو د پښتنو په سیمه نه صرف ځوانۍ او جوبن راغلے بلکې د یوې اندازې مطابق شپږ زره کاله زوړ صنف ټپې سره ئې ناقدینو مقابله هم شروع کړه. اصولاً خو د شپږ زره کاله استبلشډ صنف او د شلو کالو د نو وارد صنف مقابله هم د عقل او منطق خلاف ده خو ولې که داسې کېږي نو دا ددې خبرې روښان ثبوت دے چې هایکو نه صرف د پښتنو د نفسیاتو خبریاله ده بلکې د پښتانه ئې د خپل ذوق ترجمانه هم مني. ددې باوجود که ځنې خلق د هایکو مخالفتونه کوي نو زیات نه زیات تېر نه دا راز راڅرګندېږي چې هایکو کښې بې کچه تخلیقي زور پروت دے ځکه چې کمزوري څیزونه د عدم اختلاف باوجود هم ځان ژوندے نه شي ساتلے زما یقین

Scanned by CamScanner

دے دَ هایکو دَ منکرینو بې ځایه ضد و نه په هایکو دَ اسمان رفعتونه ته یوړه نه یوړه ورځ ځاځا ورسوي دا مبالغه نهٔ ده بلکې ددې خبرې دېرې ثبتې، ژوراثار او ژوندي شهادتونه را ښکاره شوي دي.

اوس که زما دَ خبرو نه څوک دا غلط تاثر اخلي چې ګني زهٔ هایکو له په ټپه فوقیت ورکوم نو ډېر بد به کوي. زما خو دَ زړهٔ له تله دا اواز راپورته کېږي چې دَ پښتو ژبې او ادب لمن دې فراخه شي او هغه ټول اصناف دې پښتو ژبې ته راشي. چې ژبه او ادب پرې وده مومي. ذوق ته پرې تسکین رسي. ذهن ته تفریح بخښي. ضمیر پرې رابېدارېږي او ژوند پرې روښانه کېږي.

زهٔ محسوسوم چې دَ ټپې او هایکو ځان ځانته میدانونه او جدا جدا تشخص دے البته دَ ادبي رشتې په اساس دا دواړه یو بل سره په ځنې موقعو مرسته ضرور کوي خو دَ یو بل حقونه چرې هم نهٔ را لاندې کوي او چونکې دَ دواړه مباحثو باوجود دواړه اصناف دَ پښتو او پښتنو سره تړلے شوي اصناف دي نو دَ یو غندنه هم عقلمندي نهٔ ده. بله دا خبره چې اعلیٰ ادب په موضوعاتي او صنفي دواړو حوالو دَ جغرافیائي بندېزونو، نسلي امتیازونو او طبقاتي تقسیم نه بالاتر وي نو دا بحث چې دا صنف زمونږ اباڼي صنف دے او دا بل پردے او مهاجر صنف دے او بیا په

دې بنیاد صنفونه دَ خوبنې او ناخوبنې باعث ګرځول هیڅ دور اندیشي او دانشمندي نهٔ ده.

ښکاره خبره ده چې هغه خلق دَ پښتو ژبې او ادب بهٔ خوا خوږي نشي کېدے. څوک چې هایکو دَ پښتو ژبې نه ویستل غواړي او نهٔ اوس هایکو دومره ورکه سپکه او بې څوکه ده چې څوک به ورته په کږو سترګو اوګوري.

په درناوي
اظهار الله اظهار
لکچرر اردو څانګه
اسلامیه کالج پېښور یونیورسټي

مأخــــذات

(۱) آزاد اشنغرے ، دَ اظهار دَ هايکو تجزيه ، ورځ پاڼه وحدت پېښور ، ۹ ، مئ ، ۱۹۹۸ء .

(۲) اظهار الله اظهار ، راته غوږ ونو کښې بنگړي شرنگوي سلمان پرنټرز جنگي محله پېښور ، يکم جنوري ۱۹۹۸ء .

(۳) اسير منگل ، ايک نوجوان شاعر ، اظهار الله اظهار ورځ پاڼه مشرق پېښور ، ادبي ايډيشن .

(۴) مشتاق مجروح يوسفزے ، اتې اينا کو هايکو ، غير مطبوعه .

(۵) اظهار الله اظهار ، راته غوږ ونو کښې بنگړي شرنگوي سلمان پرنټرز بابو جهدر روډ پېښور ، يکم جنوري ۱۹۹۸ء .

(۶) اسير منگل ، ايک نوجوان شاعر ، اظهار الله اظهار ، ورځ پاڼه مشرق پېښور ، ادبي ايډيشن .

(۷) مشتاق مجروح يوسفزے ، اتې اينا کو هايکو ، غير مطبوعه

(۸) ايضاً ايضاً 〃

(۹) ايضاً ايضاً 〃

(۱۰) پروفيسر داور خان داؤد ، ټپه او جديديت ، ص : ۹۷ تماس پښتو کوټه ، سلسله نمبر ۶ ، کال ۱۹۹۶ء -

(۱۱) پرېشان داوړزے ، ورځ پاڼه وحدت پېښور

(۱۲) خبرې اترې ، پښتو اکېډمي ، وخت ټيلي وژن نيې جي ، ۱۹۹۷/۱۰/۱۹ -

(۱۳) اباسين يوسفزے ، ہائے کیوں ، ورځ پاڼه مشرق پېښور ، ادبي ايډيشن

(۱۴) 〃 ايضاً 〃 ايضاً 〃

(۱۵) زبير حسرت ، ادب زار ، ورځ پاڼه وحدت پېښور ۲۳ فروري ، کال ۱۹۹۸ء -

(۱۶) اباسين يوسفزے ." ہائے کیوں" ورځ پاڼه مشرق پېښور ادبي ايډيشن -

(۱۷) پروفيسر داور خان داؤد ، ټپه او جديديت ، ص : ۹۲ تماس پښتو کوټه ، سلسله نمبر ۶ ، کال ۱۹۹۶ء

(۱۸) سعيد گوهر ، "دَ پښتو شاعرۍ اووَ اصناف" اولس کوټه ص : ۲۹ تا ۳۷ ، نومبر ، دسمبر کال ۱۹۸۸ء -

نوټ :- حواله نمبر ۱۸ دَ مقاله نګار دَ مقالې تلخيص دے چې د ګران پروفيسر داور خان دَ قلم کاوش دے . لهذا دَ هغوي په شکريه او ډېره مننه -

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډېر ګنهګار يمه خو ما اوبخښه
ربه منت کومه ما سره بس
له مرګه پس حساب کتاب مه کوه

اې د کلهم انسانيت رسوله
تا چې څرګند کړه د ژوند ټول رازونه
رب سلسله د نبوّت ختمه کړه

نشته پروا که سنګسارېږمه زه
مرمه په دې چې داسې نه دي پکار
کاڼي د ګل په لاس کښې خوند نه کوي

نن مې له هر څه نه يقين پورته شو
ميانه دې چې هم بچو کښې فرق کوي
اوس به د چاچولې ته ځان غورځوم

رب دې کړه وران د پښتنو وطنه
اوس درکښې غنچې د ژوند پاتې نه دي
زامن د پلار مړي ته لاس اچوي

Scanned by CamScanner

راشه په چم کښې دښمنۍ جوړې کړې
ځان کړې ناجانه بیا مې نهٔ پېژنې
مور به دَ ښکلو په سر شر نهٔ کوم

مرګ دې دَ داسې پښتنو پرده شي
چې دَ اشکنې ګلونه اوشوکوي
ترېنه ظالم له ګلدسته جوړه کړي

خهٔ په سکون سره ژوند ون تېروُم
یو خوا پېتې کښې او بهٔ خور کومه
بل پله اور بل کړم دوُمه واچوم

چا جینکۍ په لاره کړې نهٔ دي
وښل مې سترګې به اوس نهٔ پټوي
ورته زما دَ وینې ډِرپ خټې دے

وائي جانانه بې اسرې مې نکړې
زهٔ به ګیله څهٔ دَ پردو نهٔ کوم
چې خپله مور را بانډې کور ورانوي

پرې به هوارې کشالې شي بلا
که دَ خېرات نه دَ خانانو دَ مرګ
غریب دَ خپل وادهٔ ډوډۍ سازه کړي

(c) ketabton.com: The Digital Library

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې دې پوازې کړم په نیمه لار کښې
نو زهٔ له ځانه داسې ورک شوم لکه
دَ میاندو غېږې چې خالي پاتې شي

بل څوک به څرنګ رانه تاخپلوي
دومره پاستهٔ که ددې خوږ کاڼي وو
نو ګیدړانو به وو تېول خوړلي

شمېر زهٔ دَ کلي شریفانو کښې یم
څوک چې لوټم هغه مې قدر کوي
شمله چې جګه کړمه غلا له ځمه

یم بې روزګاره انتروېو له ځمه
مینه کوه خو راتر غاړه نهٔ شي
چې دَ جامو استرې مې ماتهٔ نهٔ شي

بازار کښې ګرځې ښهٔ ښکاره مخونه
خو مونږ چې اووینې څادر کړې په سر
زمونږه ښځې مونږ نه ستر کوي

شېرینې ښهٔ داده چې زړهٔ کړو صبر
اوس دَ انصاف طمعې له چانه کوې
غلهٔ دَ قاضي کور. کښې پناه اخلي

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

خبر که دې سر نه لوېږه پرېوته
چې طوفانونو کښې راګېر شې د ژوند
څوک به له یو بله سترونه کوي

بیا په وطن کښې زلزله راغله څه
پېغلې له کوره په تلوار راووځې
رب دې جوړې کښې زمونږ خېر واچوي

د للمې ګل له خو باران اسره وي
شپېړۍ تېږې به راځي نه په ما
چې پېغله ناوې راته مور کړه ځي

نو زما شونډې به پترې نه نیسي
زه چې نامه د خوشبویو اخلم
د ګل په څانګه باندې اور اولګي

ستا بې رخۍ د هېرېدلو نه دي
چې تصویرونه دې هم ګورمه نو
وېرم که مې تهول کلے په کانړو اولي

وایې زما غریبي بدي نه شي
خو ساه مې اوځي چې د چم جینکې
راته ودونو کښې کالي پسخوي

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

په لوړو تندوئ پروا نشته دے
وائې په ګېڅه دې نعره يم خو
راله پيدا چرته د سر سپوري کا

اومنه دا خاطر دې جمع لره
مينه زما د غلو تمنا خو نه ده
چې ئې په لاړو کړ کوے شيريني

دا چې په څه فريب کښې ګېړه ئې ته
ستا سر تېزئ به هله ما منلي
که د اوبو لاره په ژړنده نه وه

په پټو سترګو پرې باور مه کوه
شيريني پام کوه چې تېر نه اوځې
د ملا منډه د جمات پورې وي

محبتونه مجبورو اوخوړل
څومره سنګينه حادثه ده د ژوند
شيرينه ژاړي چې مې سر غوڅوي

بې ځايه نه دي ويرېدل د بنګلو
زما د تندې انتها داسې ده
بُت هم رېږي چې زه ساه اخلم

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښار د رندو دے تاته ښه پته ده
ته د کمڅو ولونه مه پرانيزه
تور د سپوږمۍ په لمن پورې نه شي

دب دې کړي خېرخودا شګون ښه نه دے
پېغله دولۍ کښې هغې کور ته لاړه
پلار چې ئې چاله دي ځوانان وژلي

څه ننګيالي دي قاتلان د سيمې
د سر ساتلو په بدل کښې مدام
لونه جولۍ ته د دښمن غورځوي

ناپوهي خپرخو بې حسي خوره ده
بت خو ساکانې اخستلے نه شي
څوک به په کانړو کښې قلم لګوي

خاورې به پوے شو د تعليم په مزه
مازيګرے چې شي چېو ته د سيند
کتاب ورلړه کړو ګلان رانيسو

ځان کښې څوک توان د تماشې نه لري
بس د هوا په لور روان دي زغلي
څوک د پېريانو په دولۍ پسې ځي

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

ستهېس زمونږ د لارې خنډ خو نه وې
چې اشاره ورسته ذره اوکړمه
نو د ښکلې ناه په یو دو را اوځي

زړه اخر صبر کړي سلګو کښې واځي
کوه چې هرچا سره مینه کوے
خو شي له ځان کور ته را اورسوه

په هیڅ فریب دلاسه کېږمه ناه
کټ چې پردے شو خو د نیمې شپې شو
ستړي مې نه ورځي که ډېر ستړے یم

زړه کښې ئې اور د مینې بل څنګه شي
د ځپا په کور کښې چې شپږېږي نما
لوږه ژوندي ' انغري مړه پراتلوي

خمه سلام د هواګانو په رُخ
یم د سپېرېانو د ګولۍ په مثال
ځان راته مه سپاره بې کوره نه شي

شونړه مې رد رو د بچي شنه کېږي
اوزه په دې سوچ کښې راګېرېمه چې
دوه تورې یو تېکي کښې ځاے څنګه شي

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

دارې وهمه سرچینه یم دَ ژوند
تا به لیدلي وو رنګونه زما
خو که دې سترګې پټې کړې نه وې

زهٔ خو دنیا ته فرښته ښکارمه
ډېره له دغې ویرې نهٔ خرابه
چې اصل څخ مې راپه ډاګه نهٔ شي

څه بې حسي ده په ماحول کښې دېنار
پراته دي قتل توريالئ دَ وطن
زهٔ هغې مون باندې ښکم سره څم

اوس به په دې کښې تا ته څهٔ وایمه
زار شمه ستا له سادګۍ شیرینې
منې زما او خو ښه خپله کوې

دَ برسنډې ګل ګې شیریني زما
که په جېبو کښې هم مېښته ګې مدام
تور به دې پورې په لمنه نهٔ شي

چې دې ېهې کړو له دُرشله قدم
په مرګ حساب شولې شیریني زما
خولې ته تو کلي لاړې نهٔ راځي بیا

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

وائي ځواني به مې په کور زړه کړم
خو بې ننګه ته غاړه نهٔ ږدمه زهٔ
ځه به مې اوس کفن کښې هم نهٔ وينې

نن يوې ښځې خپل خاوند ته ويل
سختي بې ځايه په ورو مهٔ کوه
تهٔ چې زلمے وے تا به څهٔ نهٔ کول

له سپينې ږيرې دې حيا راځي خو
مهٔ وايه دا چې فرښته يمه زهٔ
تهٔ څومره وران وې تا ته ښهٔ پته ده

دَ حقيقت دنيا کښې ژوند تېروم
په تسلو دلاسه کېږمه نه
زهٔ دَ ځوانئ دَ خوب تعبير غواړمه

بلا ختلې دې په سر رقيبان
خدائے شته چې نور ورته هيڅ نهٔ وايمه
خو لږه منړه ترې ضرور خلاصوم

دَ مينې لار کښې چې تيندک شمه زهٔ
شيرينه اووائې په خود کښې اوسه
داسې دَ لوړې نه په دَو ولې ئې

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا قافلې دې په سفر کښې اوسي
خو کومه لارچې د منزل لاره وه
وائي چې نن هغه سېلاب يوړله

شيرينه وائي له تازار شمه خو
وادۀ د ټول عمر سودا ده کمله
دا خو زما او ستا خبرې نهٔ دي

زمونږ نصيب زمونږ په لاس کښې نهٔ دے
وائي که اور ته موهم واچوي نو
د مشرانو فېصلې به منو

ماڅهٔ غوبنتلي وو او داڅهٔ اوشو
نن مې له هرڅهٔ نه باور پورته شو
چې مې د مرې کېږدۍ چيچل اوليدل

دلته انصاف د چيندخانو تول دے
پړېږده که داغ دې په لمن پرېوځي
سر به دې اوبايلې که پوزه کږې

او وائي خپل عزت پخپل لاس کښې دے
چې شوکوې مانه زما لوېته
نو ستا شمله به څنګه جګه ساتم

Scanned by CamScanner

غوښتنې ستا تورولې ښځې داسې دي
لکه چې چرګه څوک په زور اونيسي
او ورته اوواٸي هاګۍ واچوه

مننم دَ مينې تقاضې منمه
قسم دې ما به هيڅ ويلي نهٔ وو
خو واوره چې خولې مې ډو اوخوړې

ځوانه ځوانې او دَ سپرلي مازيګر
داسې په يو بل کښې غرق شوې وو مونږ
چې رانه ورکې دَ خپل کور لارې شوې

خلق دې کار کښې زموږ کار نهٔ لري
حد کښې دې اوسې ګني ښهٔ به نهٔ وي
موږ خو په بيعه ځان له شر اخلو

تېښته دَ ژوند له تقاضو نهٔ کوم
هر څهٔ په سر سترګو منم شيريني
خو کوټ او يو کښې دوبېدل ښهٔ نهٔ وي

خدای شته دشمن مې خوشحالېږي په څهٔ
دا خو مې لويه دَ ژوندون ګټه ده
چې محبت کښې مې تاوان کړے دے

منم فرېب دې خو صحرا کښې د ژوند
ستا ځواني مړک مسکې مسکې ګواښونه
د محرومۍ احساس په شا تمبوي

ځان پخپل زور باندې ژوندے ساتمه
ګنې نو زه خو د قاتل اوښکه یم
ماله به څوک په زړه کښې ځاے راکوي

ژاړې له سره لوپټه دې کړي
داڼې بصر له کوره شپې مه کوه
ګنې نو ځان حلالوم لالیه

دومره پوهېږې نه ماشومه ده لا
ځان ترې بچې ورک شي چې ما اووینې
لا حادثو هوښیاره کړې نه ده

څوارلس کلیزې پېغلې ماته وئیل
پوهه په بخت ده په عمرونو نه ده
تا به دا خپلې تجربې دهوکه کړي

خوشحالېدم ورته بې ځایه هسې
چې د کیږدۍ تېښتې مې اولیدلې
پرې مې کړې نن ځان له د برېښتو څوکې

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپه کښې له کوره ډېښتې نه اوځي
مرګ دې روا دے خوشحال خټک کاله ته
دَ نمر خاته نه ځکښې ځان رسوه

زما دَ زړهٔ داغونه پړق اووهي
سپوږمۍ چې کور جوړ کړي نو تود شپه بیا
ما سره ستوري پټ پټونې کوي

بې وفا نهٔ یم خوشې ږینې زما
دَ زانګو سیل چې را روان اووینم
زړهٔ زما هسې په هوا غوندې شي

پرېږده خندګه په تا ملا وتړم
وس چې دې اورسي بې خوندې نو تهٔ
دَ خپل میړهٔ خبره هم نهٔ منې

هرو قلم ترې راخستلې نهٔ شم
ماشومه سازه کړي له ځانه واي
راله په لاس باندې ګمرې جوړه کا

ددې خبرې په مطلب نهٔ رسم
وائي چې ستانه زهٔ اوزګاره شمه
بیا به خاروو ته بوتاوه کومه

Scanned by CamScanner

خو چاته څه او چاته څه بانه شي
دَ شلو ژرندو که راوتې وې خو
ګېږ شوې آخر دَ لوېټې پسکې کښې

خلقو په ما بدګمانۍ کړي دي
ثابت که یو جرم هم نهٔ شي په ما
زهٔ به له دې کلي نه کډه کوم

نوره مې هېڅ باندې پروا نشته خو
چې ستا تر دره مې در او رسوي
عقلونه زار شه له هغې تېندکه

ګرانه شوه وېره دَ پښتو یانه
پلار ئې په سونې بانډې جرګه کړې ده
لور ئې دَ شپې تیارهٔ کښې کور پرېښې دے

غلهٔ راختلي دي په کور، غلې شه
سوړ ته مې پرېږده که څهٔ لار راوځي
خلاص به له سره شو غوبل مهٔ کوه

راورې چې ماله پلوشې دَ سحر
څوک ئې پلوُ قدرې هم اونهٔ وینې
کور ته دَ شپې تیارهٔ کښې ځان رسوي

(c) ketabton.com: The Digital Library
Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

طوفان یې یو نسي جولۍ ته د چا
والې نور وړاندې مې نظر نهٔ لګي
لاس راله راکړه کښې غرقه شومه

پهٔ ژوند کښې ګټه او تاوان څهٔ وي لا
پرېږده چې غرق شومه پروا نشته څو
چې د وادهٔ ارمان مې اورژېدهٔ

مور یې نن پلار ته په حيرت اوویل
خدائے شته چې لور مو وادهٔ کړې ده نو
اوس هر و مونږ کره مېلمه نهٔ راځي

اوداڼې نهٔ پورې کوم تنکریزې
رانه چې بل وطن ته ځي مېنه
نو سرهٔ لاسونه دې په شرق اونګې

د پېښتې کومه ادا اوښتایم
په کومه ورځ چې زهٔ په کور کښې نهٔ یم
له آئينې نه هم سترونه کوي

څوک ورته پوره هم کتلې نشي
آ چې سر توره را اوځي له کوره
ټول چاپېر چل شي لوپټه لوپټه

Scanned by CamScanner

ساړه ساړه اهسونه ښاله کوي
ستا د خولې تاو چې راپورته شي نو
اوبه اوبه شي ټول د واوري بتان

زه څه تپوس کوم او ته څه وائي
یوه خبره دې هم روغه نه وي
تا جوړ په اوبو باندې سورلي کړېده

خوښه دې خپله ده خو یاد اوسه
ګرځې به تل خاوري په سر سپوږنۍ
چې د خاوند سترګو کښې خاوري نولي

د ښار ما حول درنه څادر لرې کړو
یاد کړه جهاز چې به راپورته شو نو
شوې به کوټې ته په یو دو دننه

وائي بې ځایه طمعې مه کړه له ما
او تېره دا ټټو په سپوري ګڼې
څوک به سپوا مانه خرابه نه وي

زه یې له ځان سره حیران کړمه نن
ما چې ترې او کړلو تپوس د عمر
پېغلي انګې کښې په خرپوسو شولي

یم د تعبیر د بلاګانو خوراک
په کوم فریب باندې دهوکه کړم ځان
یاران په بهره باندې پیاز ګرځوي

دا بنده انصاف دے آفرین شه په تا
یو خوا اوبنسان خلق په بهره وهي
بل خوا څوک کفت قدرې کوے نشي

پردي وطن کښې مې زړه خوږغوندې شو
له ځانه ورکې ښایسته پېغلوکې
مسافران درته یادېږي کنه نه

ملمه دا چې ستا د زړه ښله بمله
خو چې زما ګریوان ته لاس اچوې
نو ستا شمله به شي کومه له تا

سترګې په ما باندې بڼې تورې دي
ګورته په ډېره مسوده پس راغلمه
په سرو جنازو مې استقبال مه کوه

دومره زبېښلې یم د ژوند حادثو
اونه چې هر کورکښې میوه اونیسي
په ما د کانو بارانونه کېږي

(c) ketabton.com: The Digital Library

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

خبرې پېښې پاتې کېږي کله

مېرمنې تاکه شونډې اوګنډلې

واخلې خوشبو ستا د بدن رازونه

○

خولې راته وازې حادثې اونيسي

له کوره ورک شوې چې له کوره اوځو

مونږ د ژوندون په کوم پړاو پراته يو

○

ما ورته وېل چې کله مه پرېږده خو

مني کېده نه خکه تېر مابنام ي

د ښار په چوک کښې خودکشي اوکړه

خاورې د يکنک په خوند پوه شمه زه

ذره هم خپل سې ته نه پرېږدي ما

شپېږينه ماته مېلوګان کښېږدي

○

دا نه چې پوه نه يم په سود او په زيان

خو چې خبره د پښتو راشي نو

زه به په چتې پسې باز پرېږدمه

○

منزل ته کښې مرحلې پاتې دي

لا د کمشو ولونه مه پرانيزه

چرته تيارهٔ لار کښې تيندک نه شمه

Scanned by CamScanner

خدائے شته په خپلو کښې څه پس پس کوي
څانونه غلي کړي چې ما اوويني
څه رازداري خو شته د مور او د لور

زه چې د سیند چپو ته ګورمه نو
راشي په سترګو مي لاسونه کښېږدي
وائي څه اووایه چې څوک یمه زه

ښځه روغ رمټ یم چې بس یمه زه
کور ته چې راشم نو بې حاله شمه
څا جور په ما باندې تاوید کړے دے

دا حقیقت د چا نه پټ خو نه دے
د رنګ سپرلو پسې ړندېږو ځکه
سوزن په صحرا کښې اوبه خوړ کړے دے

سوزن به سپوږمۍ ته دوه پڅوا ختلي
افسوس خو دا دے چې زمونږه د کور
درشل که او درېږي، دېوال پرېوځي

بنګړي په لېچو کښې په خیال شرنګوه
چې په سینه کښې مې غورځنګ راشي نو
په دریابونو کښې کشتۍ لاهو شي

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځان چې دې ما باندې ناجانه کړو، نو
نور به سېوا له دې نه څه وايمه
بنګړې دې مات شه د پېنزيبو سره

ددې ستم به څه تعبير کوې څوک
ښه چې مې غرق کړې نو ښېرينه وايې
توبه توبه داسې به بيا نه کوم

چې هلو ځلو کښې د ژوند کېږي شوې
د مياندو تينو کښې شوده اوچ شولو
دا نوے نسل به په چا پسې ځي

غم زمونږ تېولې خوشحالۍ اوخوړې
عمرونه اوشو چې زمونږ وطن کښې
ختمې روژې شي خو اختر رانه شي

ورسره دېرې معجزې دي منم
خو زړه د ښکلو نه تپوس کومه
د زړه د رنځ علاج مې چا سره دے

دا لېونے يوه پوښتنه کوي
ستاسو د ښار په نرګسې فضا کښې
څوک شته چې لاس کښېږدي په سر د يتيم

Scanned by CamScanner

دومره خوږ حق شته په دې ښکلو زما
چې ئې په زړهٔ پورې ښهٔ کلک اونيسم
دَ ښائستونو، دَ جمال شاعر يم

دې کښې به راز څهٔ وي پوهېږمه نه
په سمندر چې بارانونه کېږي
او سوزې تندې نه زمونږ فصلونه

خاورې په سر باندې انبار شه په زما
وېښل مې چوک کښې چا بربنډ کړمه جوله
مور چې دَ لور له سره شال رابښکلو

څو به په خپلو کښې پښتو کوو مونږ
څهٔ چې ارمان دَ زړونو اوږدوُ
څوک دَ اختر په ورځ روژه نهٔ نيسي

ساه راله دوبه دَ سپرلي هوا کړه
اوس دَ الفت طمعې دَ چا نه اوکړم
دَ ګل سينه کښې هم دَ کاڼي زړهٔ دے

دَ خدائے نه اوېرېږه، غلے شه بس
سکنې. ما ښام دے لاړو نمر پرېوتهٔ
خوله به دې ګونګه شي خبرې مهٔ کوه

(c) ketabton.com: The Digital Library

Scanned by CamScanner

څوک ترې خبر دي
د ژوند بلا غمونه
زما په سر دي

اوبه مې ماړه شو
خو ملکان د کلي
د لوږې مړه شو

ځمه چې وړاندې
نو آسمان هم راکوز شي
اوبو ته لاندې

قد مې لوښتې
او جينکۍ د کلي
ما ته پېسخېږي

غم مې لږ سپک شو
ما اېښې ته کتل
ځان رانه ورک شو

مخ مې بدرنګ شي
چې پېرې هوا اوګي
آئينه زنګ شي

(c) ketabton.com: The Digital Library

اور دې سينو کښې
شپې يې مې ډوبېږه
په ګوټ اوبو کښې

ځان باندې تنګې
پشکال غرمه شوې
وه سپېلې رنګې

لوټ شو اخلاص کښې
او وايه پاتې څه شو
د ګل په لاس کښې

ستا به تلوار وي
څو که د پلار وي نو هم
ژړنده به وار وي

څوک وارخطا دي
راته چې وائي دروغ
وايم رښتيا دي

پېغلې چې پاسي
د ډېرو خولو نه ورته
لاړې راځاځي

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا مینوې شپې
په هر قدم شوګرې
د عاشقو چیرې

○

اور کښي الغښتي
ستا تصویرونه ګورم
خوب رانه تښتي

○

کور ته دې ورځي
ژړنده د سوال په لاس وبو
چېرته کښې ګرځي

په ټال چې ځانګي
ځني زړه ستړې پېغلې
اور ته وردانګي

○

ځم چې دې ښکل کړم
خدایه شته د هرې سیمې
خاورې به ګل کړم

○

نیت دې خراب دی
ګڼې شو هر وګړی
ګل د ګلاب دی

Scanned by CamScanner

ساړه اوښکي مانه
په کومه لاړلې تهٔ
د زړهٔ درمانه

منزل دې ورک شي
په تلوله لاړ چې سړے
له بڼې سپک شي

جنګونه کېږي
په تویېدو د وینو
تندے ماتېږي

وینې به تل څڅکي
چې دا ښاریان همېشه
پېړۍ د یو تل څڅکي

نمر چې پرېوځي
ستا له ګرېوان نه زما
لاسونه اوځي

بل په ما اور دے
د اوښکو دوو څاڅکو کښې
بې حده زور دے

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډېردوښه زيات شي

زړهٔ مې په واک کښې نهٔ دے

سر به مې مات شي

باران ورېږي

په زړونو اور بلوي

ويښې خټکېږي

سپرلي چې لاړ شي

هر څوک به غم اخته کړي

کلي ويجاړ شي

يو خوب او خيال دے

کارغهٔ زده کړے ګله

دَ زرکې چال دے

داڅهٔ ناتار دے

اوس هر يو کور دَ کلي

دَ ښار بازار دے

زړهٔ مې غرقاب شو

دَ اوښکو يو څاڅکے هم

ماته درياب شو

Scanned by CamScanner

خوشې فنکار ئې
دَ پېغلو بُت سازوې
هسې اوزګار ئې

غرق شولې لاړې
خوراک او څښاک چې کوې
اوس به ولاړې

هسې به ونړ شي
چې ترې اوبهٔ نهٔ اوڅي
کومې به شنړ شي

شماري بس ستوري
دَ شپې راپاسوي ما
کار راله ګوري

کښېنه کم بختې
څوک دې مېراته نکړي
دَ ګټلو لښتې

سندرې وائې
راټول دې نهٔ کړمه زهٔ
مړ شومه هائې

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوس په هر لوري
اور مو په سر وروي
د اونو سپوري

اووایې پوے شوې
ته چې مئین شوې په ما
لاړلې توے شوې

تیکاله غواړې
لمبه چې نکړم تنور
بچې مې ژاړي

کور مې زړه تنګ شي
چې نیمه شپه ججړ کاکښي
د بنګړو شرنګ شي

اوس هسې ژاړې
نه راځې خولې ته بېرته
تسو کلي لاړې

دا څه قیامت دے
ځواني دې شوخه ده او
تصویر دې نت دے

Scanned by CamScanner

خوشے دستور شو
پانړه چې ستا زېړه شوه .
نو ځکه دې سور شو

کور کښې تنها یم
اوس به د زړهٔ زخمونه
چا ته زهٔ ښایم

ژوند څه رنګین شي
وریځې تښتي په شا
اسمان به شین شي

وائې کوکو یم
راته پسخېړي تېږي
زهٔ هایکو یم

قصه خانې کښې
ښکاري ګازهٔ مخونه
په آئینې کښې

یم په وسواس کښې
ګلونه مړاوي نهٔ شي
د چا په لاس کښې

(c) ketabton.com: The Digital Library
Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

ستا چې ښکالو شي
د زړهٔ درزا ستړه شي
هَوا په رو شي

څې زما سپورے
واڼي هر څهٔ منم خو
راته په کوري

ژوند څومره تریخ دے
ذهن اودهٔ دے په خوب
او زړهٔ مې ویخ دے

راته جخت بڼي
واڼي غني ډېره ده
واوُرې وربڼي

سم له مابنامه
شفق شفق خوره شوه
یو ګل اندامه

زما حیا ده
منم چې لور ستا ده خو
ښځه زما ده

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

پښتونه نغښتې
پېغلې را اووتلې
له کوره تښتې

ښکاره به غلا شي
تا ته چې ګورمه زه
دار مې خطا شي

زړونه درزېږي
چې آئينې جوړېږي
کاڼي ماتېږي

زړونه مې رنګين شو
راکښې مستې راغلې
سر چې مې سپين شو

اوبه دې زور شه
چې ماتوي حدونه
خه نځ دې تور شه

سر که مې سپين دے
په هيڅ هم نه پوهېږي
سودم ته شين دے

Scanned by CamScanner

د کلي خلق څه ړاندۀ خو نۀ دي
خدائے شته مړي ته به دې لاس پرېوځي
چې د هتيانو غلا په ټيټه کوي

اووائې ټول د اکيبعن کسے دے
ايټکو ته هسې خوشحالېږي څله
څوک ليونې نۀ دي چې تا يادوي

زړۀ غوڅوي د اوازونو فرېب
چې مېڼانو نه نغمې هېرې شوې
نو په پنجرو کښې ئې مارغان بندي کړل

څومره سنګينه حادثه ده د ژوند
خپې مو اوخوړې جذبې د وفا
يو بل ته اوس د مينې خط نه ليکو

د خپل بنايُست له زوره نۀ دي خبر
دراز قامته، جادوګرې پېغلې
ډېر مې کچه کړې چې منتر پخوي

شېرينې تاسره له دغې ويرې
وادۀ ته غاړه اېښودلے نه شم
زما به تا سره کوږ دن ماته شي

(c) ketabton.com: The Digital Library
Scanned by CamScanner

دا کتیبې ونه په نظر کښې لره
زړه به له خپله کوره ورک نه وُمه
که هره لاره د منزل لاره وه

نن یوې پېغلې خپلې مورته وویل
بیا به د خیر طمعې له ما نه کوې
چې زوړ سړي ته مې په زور واده کوې

چې مزدورې په کومه ورځ اونه کړې
بچي ئې ټوله شپه د لوږې ژاړي
د مزدورانو ورځ دې نه نماځي څوک

داسې ښاغلي هم لیدلي دي ما
ځانونه لوټ کړي په ادا د رمو
او خپلو ښځو له جامه نه کوي

چې ئې زما دیدن را یاد شي کله
بلې ته او ښکې په سره غرمه کښې
زړ د کونترو سیل را والوځوي

ناساپي کړي کله کړي نیازبینه وائي
د زړه په سر مې په ټوپک او وله
خو چړمنکې په لاس کښې ما ره نیسه

(c) ketabton.com: The Digital Library

Scanned by CamScanner

دَ زړهٔ درزا مې په اختيار کښې نهٔ ده
ښار کښې جوړ او شوله دَ بم چاودنه
دَ کور تمبه دې په يو درز دړې شوه

يو سمه چرته دَ ارمان جنازه
تا چې دَ کور ورونه بند کړل په ما
ما له به څوک په زړهٔ کښې ځائے راکوي

يوه جګړه کښې زمونږ دَ کلي
خلقو رانښکل دَ اديرې حدونه
ټول بيا دَ يو دَ بل په حد کښې مړهٔ شو

بې ځايه ما سره اېرې مهٔ وهه
ړمه بس ړمه وي که هر څهٔ وائي
نهٔ دَ چا لور وي او نهٔ خور وي دَ چا

دَ پښتنو پېغلو ثاني نشته دے
چې څوک يې اونهٔ کړي تپوس نو خپله
ګلاب ګلاب ځواني په کور زړه کړي

دَ ستومانه زېږګي يې خولې نه وتل
چې ستړے مهٔ شے ورته ما وويل
دَ لېونۍ شونډې يې يو رپ اونيوې

(c) ketabton.com: The Digital Library

پېغله چې مانه اښترويو اخلي
ساه په سکېندو شي ځه په کرانه واني
ستا سو څه خيال دے د وادهٔ باره کښې

په چاپېرچل کښې خرابي دومره ده
په کومه ورځ چې پرې سختې او ونکړم
وېم که په خپله ښځه ظلم کوم

سر مې قربان کړم خو د چا د پاره
دلته چې قدر د جذبو نشته دے
خوښې به څوک په درسال کښې کوي

ته د ژوندون د مايوسو علاج ئې
خورې ورې زلفې خورې ورې کا
چې انتظار څوک د سحر نهٔ کوي

داسې بچوړه کړم ازمېښتونو د ژوند
شپې ديني ستا خانه بد وش يادونه
اوس د زړهٔ دشته کښې پړاؤ نهٔ کوي

الله دې خېر اوکړي په صدر چوک کښې
ګډي ګيا دي اشارې ماتوي
او هسپيان خپلو کښې ګپ لګوي

Scanned by CamScanner

جرم دَ چا، سزا دَ چا لویېده
یو دَ پولیس له سترګو ځان ساتي او
بل په یوه پیسه قانون خرڅوي

○

سپک راته مه ګورئ که غریب نه کوو
کښې خوبونه به مو هم کړو حرام
موږ ته دَ چا میراث خوارهٔ خوړلی یو

○

زړهٔ یې غلبیل، زلفې یې تار په تار وي
وېل یې زهٔ ډېره بې خونده یم
کښې نو تهٔ هم هېرېدې شې له چا

دَ حُسن زکوٰة اوباسه
شېرینې
ځکه نازلېږي افتونه
دا
چې په وطن کښې څوک خیرات نه کوي

○

سر به یې ځایه درله څهٔ خوږوم
دَ پښتنو له هوښیارۍ نه لوګي
کورونه وران کړي چې جرګې سازوي

○

په څهٔ پوهېږې نه ماشومه یې لا
دروغ رښتیا به دې ښکاره هله شي
کله چې ستا ځواني مېوه اونیسي

لاس راله مه راوړه نادانې جينې
بلا کړې ده په وجود کښې زما
پام چې پټرې چرته لمبه اونکړې

ډېر تورزنان به داسې هم اووينې
چې يې سرکند شي د ګناه رازونه
نور زر په خپله ښځه تورپورې کړې

شهرينه اووائي په ډېره مينه
چرته خو لار غلطوه لا ئې نه
ويرېږم لار چرته غلطه نه کړم

چې څه بلا يې ته ئې حسه جينې
زما د زړه د قيامتونو درزاء
خدائېګو د کاڼي بت کښې ساه راولې

يې د سرو سپينو خزانه شهرينې
درته خراب د چا نيتونه نه شي
کمځې را اوسپړه، ماران پرانيزه

دا نظر.ونه به تيندک خوري ضرور
ستاسو د ښاد کړو ورو ورو لاړو کښې
وه کمالدې سم کړ خپله شي څوک

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ژوند د حُسن ننداري څهٔ کوؤ
درانهٔ پښتانه مو پراته دي په سر
کالهٔ ته ځو که چرته ملا نیغه کړو

پرېږده چې پېغلې ځي په خپله لاره
چېرې يې مه کښې ستومانه به شيُ
توري ځچې دي که راپاري شولې

وايم چې ټولې ستومانې به اوځي
خو ولې دا ارمان مې اونهٔ رژي
کورته چې راشمه نو لا ستړے شم

شيرينه اووايې قربان شم له تا
غزل غزل مې راخوربږي په زړهٔ
ستا هايکو رانه تېږي هېري کړي

دوه ورځې ژوند دے تاته بنهٔ پته ده
زړهٔ ته راجخته شه د ناز مېږمنې
سرکشي پرېږده د شيطان مهٔ منه

زما له ځانه دومره طمع نهٔ وه
خو چې قدم بږدم د کابل جينکى
راته په لارو کښې شيندي ګلونه

Scanned by CamScanner

زهٔ يې له سترګو لګېدو او وېستم
ماله قسم راکړې چې غږ مهٔ کوه
او خپله ټول کلې خبر کړې په ځان

شکر دې سترګې زما اوښې نهٔ دي
غريب سړې يم خو ګل ښانګې زما
دَ چا عشقونو ته پسخېږمه نه

ګڼ تصويرونه شي خوارهٔ په ذهن
عېن چې په نيمه شپه زمونږ کلي کښې
دَ سپو غپا شي، هنګامه جوړه شي

دَ حسن انتها خبره ولې نهٔ ده
غوټۍ چې ګل شي په قيامت کښې دَ ژوند
ځان راته ډېر خدائګو پيکه ښکاره شي

زړه مې اونيسي، سلګو کښې وائي
خلق خو خلقو باندې چل زده کوي
کور نه په نيمه شپه بهر مهٔ اوځه

سيند ته ګلونه ورګندار کړي وائي
څهٔ عملي کارونه هم وي پکار
زمونږه مينې کتابي مينې دي

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې د یاران شپې رانږکې شي کله
هاغه ماتم شي راپه یاد د کلي
کچه کوروته چې اوبو اوړې وو

○

د انتظار هم څه حدونه شته دے
چې تر قیامته وي ولاړ دغسې
بیا مجبوراً خلق قطار ماتوي

○

وې د ښائست د بڼ شمشاد حسینې
چې ځان دې نه پېژندهٔ ښکارې هسې
لکه په ګړو کښې چې اوبۀ وي روان

زما د خاورو کور جوګه نهٔ وُ ستا
شپې ېنې ما په اسمانونو غوښتې
څهٔ اوکړم خدائے راله په زمکه راکړې

○

اول دې ځان کښې دومره توان راولې
چې په خندا کړې قیامتونه د ژوند
بېغلې دې تا سره سیالي نهٔ کوې

○

توبې ویستلې یو نوکر وپُل ئې
کور کښې چې صبب نهٔ وي بي بي ظالمه
ډېر ناروا کارونه اخلي له ما

Scanned by CamScanner

هر څوک چې څه اوکړي، رېبي هغه
لار کښې کښېنه ماه څېله لار اخله
ستا پخپل کور کښې هم تورسرې شته دے

تاوده ، ساړه که دي دَ ژوند اوېدل
پېغلې مستي به درنه تېرې اوځي
بیا به په تا باندې غوټه راشي

سترګې له دغې وېرې نهٔ پرانیزم
زما دَ زړهٔ په رنګې تېق اونهٔ چوي
تهٔ چې شــېرېنې پوکنړي پرسوي

زغم به کوې دېر که حالات شي خراب
لاس چې دَ ورور مړی ته وانهٔ چوي
دَ کور اننګړ کښې څوک دېوال نهٔ وهي

سمه شه بنځې په څپل حدکښې اوسه
زهٔ دَ تېـول کلي نه نفرت ورکوم
تهٔ راته کور کښې دېوالونه وهې

واورئ زما که ئې منئ او که نه
که لږ مو هم سُست کړو په بنځو پړے
بیا به ترې ګرې او بېرې جوړې وي

(c) ketabton.com: The Digital Library

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

ژړونو کښې اور د مینې بل کړې ځنې
بې حسې دومره په ماحول خوره ده
سم پکښې خدایګو واوره کښېږي سړې

○

راته ستا یاد داسې سُرور راکوي
لکه د ژمي په واوریته شپه کښې
څوک په کمره کښې انګیټۍ بله کړي

○

پېغلې د بنار پارک کښې راټولې وې نن
وښُل ئې راغله یووېشتمه صدۍ
ځې چې د کور درشلې اوغورځوؤ

شپېږنې زړه دے نرم شوے نه دے
نمائشي اوښکې عبث تویوې
کاڼې اویو کښې وراسته کښېږي کله

○

شنه چې مې شوندړه شي د قام د وړو
لکه د چرګو د بچو بُغرې شي
اوخاشکي خپلو کښې ډېران بیلوي

○

لږ انتظار د محرومۍ ئې اوکړه
تر څو چې چرګه کوړکه شوې نه وي
نو په هاګو باندې بچي نه کښېني

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ قام تور سري دي سر توري نهٔ شي
تازه تازه غوميږي غوميږي پيغاي اوس
كرکي خبرات پسي ، واکي غوبخوي

فتنه فساد به تري جوړيږي ضرور
چي دَ خوارانو نه خانان دَ کلي
دَ کوه چارې مزدوري هم اوښي

مات شي بچني دَ مصوّر قلمه
زما دَ خيال دَ شهزادګۍ رنګونه
خدائے شته چي توول دي په اوبو وري ګي

لا په شامله صدي هم تېره شوه
خو لا زموني وطن کښي هاغه رنګي
خالق دَ غار نه راوتلي نهٔ دي

وښل مي راغله يوويشتمه صدي
دې کښي کوڅه کښي يو ملنګ چغه کړي
سحر را اونهٔ ختهٔ ، شپه تېره شوه

تا به وښل چي مړه ژوندي ستا يمه
خو داسي کوي مجبوري دي وي نن
فريم نه چي تا زما تصوير دري کړو

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

څه اوشو خبر دے که مې پېژنې نه
مانه دې هاغه ورځې هېرې نه دي
چې په څنګل به مې اوده پرته وې

دېره کم عقله يې زما لېونې
اوس دَ چا خولې خو څوک ګنړلې نه شي
زما په سر پا سره شر مه کوه

مونږ په جامو کښې نه ځائيږو په دې
چې دا ده راغله يو ويشتمه صدي
کور که سو وران شو نو پروا دَ څه ده

اومنه دا خاطر دې جمع لره
ماله په څه سترګو کښې چتي راګورې
ستا په کنار کښې خو اوسېږمه نه

ورته مې اووې حېثيت څه دے ستا
ونېل يې غواړم چې بربنډ نه شي څوک
پر تو غابنسونه جوړوم لاليه

پېغلوکې ناوې خپل خاوند ته ونېل
هر څه چې کېږي پابندي نه منم
زه خوشحاله ستا لاسو ته ناسته نه يم

Scanned by CamScanner

زړه مې ټق اوچوي چې مېچن ګرځوي
شپېږ نې خپې به شي دمه پکښې خوره
رب به زموږ نه دا نيستي غوټۍ کړي

جذبه جذبه دي د ساحل خوبونه
غورځنګ غورځنګ ښځې د شپې ځوانۍ ده
سپوږمۍ په دې کښې هم سترونه کوي

د شپې طوفان چې شي راخور په زمکه
زړۀ د بې خوندۍ اورکو له غمه
پورته په ستورو کښې پناه اخلم

کله اودرېږي د نکهت قافلې
کله د ګل ورږمه ورږمه خورېږم
خوبونه وينم تعبيرونه ورشم

تږوله د زر او زور خيره ده اوس
ستاسو مخونه په چا نۀ شوکوم
څوک د جرګو هډو پروا نۀ کوي

د نوي نسل څومره لوی زړونه دي
د پلار نيکۀ هډونه هم ورکوي
په اديرو باندې پلازې اودروي

(c) ketabton.com: The Digital Library

زوم خپلې خواخې ته څرګنده کړله
بیا به زما نه هم ګیلې نه کوي
لور دې مدام ما سره ژبه کوي

لږه سر تېزه ده بد خویه نه ده
که دغه یو عیب ترېنه هم اووتو
نوره قسم دے ډېره ښه جینۍ ده

ته هم په پوزه باندې نه پرېږدې چې
زه هم د هائي بلډ پرېشر مریض یم
زمونږ د دوارو ګذاره ګرانه ده

د نمر پېتاوي ته لا ناست نه یمه
چې څوک تمبه زمونږ د کور اووهي
اووائي خان وېل چې ښکار له به ځو

خدائے شته که غم وي که ښادي د کلي
واغوندي پېغلې د رېښمینو لباس
په ما د اوسپنو نینې اوچیچي

په بې اسرو پورې خندا مه کوه
بس کړه د خدائے نه لږه وېره اوکړه
د چا ازار دې چرته اونه وهي

Scanned by CamScanner

زړه به اخر څنګه زما شي په ځای
سر کله اوخورم کله نیم پاتې شم
سپوږمۍ په یو مقام ولاړه نه وي

څه ناروا د فاصلو دهوکه ده
چې یو ساعت یوازې کښېنمه نو
زه په خپل ځان هم بدګمانه شمه

ښکارې چې خاورې مې په سر اړوي
زه ورته نیم نیم پاتې کښېنمه نه
او لا میوه ئې هم نیولې نه ده.

دې کښې څوک لاره د منزل اوموي
ګوره ځنګل کښې بیا په نیمه شپه کښې
د اورګو قافله لوټ کړله چا

مونږ ځکه سر باندې خپې کړځوو
چې د صحرا شپه بې باوره شپه وي
پړق د بجلۍ شي د باران شپه شي

باران شپې شپې ورېږي مګر
اورونه بل دي د نغتر په اونو
بیا چرته تندر په ځنګل پرېوته

(c) ketabton.com: The Digital Library

داسې که څاڅکې څاڅکې کېږي ګلې
دا تسندغرې زړه مې اور اونه کړي
شابه شپې شپې راووریږه

○

د خدای کارونو کښې څوک څه اووائي
ما چې ئې طمع د خوږو کولې
د کړیلې نه هم ترخه اوخته

○

یمه په هر ښکلې مئین شېریني
واړه رنګونه چې راټول شي په ځای
ترینه د نمر سپینه رڼا جوړه شي

بیا چرته پېغلې ستومانۍ اوباسي
ګنې نو داسې چرته شوې نه وو
د کوثر غنچې او د چینار اونو کښې

○

وائي جولۍ بد مې تر څوخالي وي
ګلونه نه کېږي انګڼ کښې زما
ما چرته شاړ کوهي ته اوغورځوه

○

زما ژړا ئې د زړه تاو کموي
د پشکال خوب چې سهوا شي کله
پېغلې څارې د بارانونو لارې

Scanned by CamScanner

اوسپارې خلق سرو لمبو ته د ژوند
راشي بیا یو ساعت له نه او درېږي
ښکلې، زمونږ د وطن سپرلي دي

لکه څنګه ورستو ئې پخلا کړم پېدې
سر مې ماتېږي لېونے نه شمه
یوه د سپرین ګولۍ خو راکړه کنه

پېغلوکې هر قدم په خیال اخله
ستا چې له سره لوپټه پرېوته
واله بجلۍ سخته څټکه راکړله

ښه سمه دمه وې کاروانه کوې
خو د شهلا زړه کښې څه غلا ده ضرور
ساک تر سیلۍ یوسي چې ما او وینې

د زړه درزا واله په ځائے او دروې
ټک ټک چې اورم د ګړیال، شپېږنې
وایم که ما باندې څوک ورځې کوي

ګټې اوازونه مې سنګسار کړې ضمیر
وایم که څوک مې په مرۍ غلے شو
پېغلې چې خپو کښې ګونګروکان او ترې

هسې بې ځایه اوس فریاد مه کوه
ستا د سینو غوټې هوارې څه شي
پېړۍ چې ماشوم له د فیډر ورکوې

راله حلوا د ناشتې پخه کړې
بیا راشې غوږ کښې راته پټ اووایې
د سرو نتکۍ راله جوړې او که نه

سم له ماښامه چراغونه وژنې
په تا کښې څه ناځه تیاره خوښته دے
خدائے شته له ما سره دې بیا ویره کړه

ځنې کاروانه د چاوس کښې نه وې
هر څه کېدے شي لېونی خو کله
کلونه کېږي د انګڼ اونو کښې

تا بیا کومه د یو نوي سفر
اوس به په دې باندې څه زړه خوږمه چې
د خوب تعبیر مې ایوته اوخته

اونښکې مې سترګو نه روانې نه دې
دا خو د کلي د ګودر په غاړه
قطار قطار پېغلې ټېلونه کوې

(c) ketabton.com: The Digital Library

رب دې ژوندي لره څو سوچ کومه
خلق به خپل مړي اوس چرته اوړي
کلي اباد شو مقبرې ورانې شوې

د زړه زخمونه چا ته ښايمه نه
پکښې بې شمېره حادثې دي د ژوند
زه د سپېرلو رنګونه ستايمه نه

راوړي له ځان سره بهار اورونه
لمبه لمبه پکښې سوزېږي خلق
بل دي د ژوند په هره لار اورونه

مرم چې څوک نوم د انتظار اخلي
په ما به ټول کلي ته اور ورته کړي
ښکلي د هر چا سره لار اخلي

د زړه زورونه لېونتوب اوخوړل
اوس به زړې خبرې څه يادوم
ټول تعبيرونه رانه خوب اوخوړل

چې زمانه ټوله په خوب اوده شي
ترېنه راپورته شي سازونه د ژوند
د کلي ښار ارهټ کښې څوک دېره دي

Scanned by CamScanner

زما تصویر ته ئې ژړل وېښل ئې
پېړۍ د مرغۍ مې درله هم راوړي وو
اے د انځور ګله چې چرته به ئې

څهٔ زورور دي مشران د کلي
چې د لمن داغ ته مې ګوتې نیسي
او نېغه لار راته ښودلے نهٔ شي

مړ نهٔ شم ځانے راکړه د زړهٔ په کور کښې
تاودهٔ، ساړهٔ که د ژوند ما اووهي
زما به ډبل نمونیا شي ګلې

شېرینه ګونجې په تندي راولي
وائې رښتیا رښتیا خبره کوه
ستا د جامو استري په څهٔ ماته شوه

بې شماره داسې رنځوران شته دے چې
تمیز د جنس او د جمال نهٔ کوي
اووائې ټول خوندونه یو رنګې دي

ستا د ښائست د فرېبونو نه زار
خو لږ مې پرېږده چې ځان اوپېژنم
ما د بوډۍ په ټال کښې مهٔ ځانګوه

خپلو همځولو ته شهرینه وائي
سر ته ئې خبر شه خو باور مې نشي
رغېږي نه د پشکال لیوني

پوزه دې پرې نهٔ کړې د قام لېونی
درنه په لاره ستړیدلې نهٔ شم
ته د وادهٔ نه پس هم سمه نهٔ شوې

پېغلو وېښل مونږ ته ګناه نشته دے
چې د خپل کور ورونه بند شي په چا
تو خاغا چا سره لار اخلي

ئې د نازونو لوګی شیریني
خان چیاله ورنهٔ کړې په لاس [illegible]
کښې رنګونه به دې تول والوځي

والي ګیلې دې په سر سترګو منم
مانه باد وهړې غلطي شوي دي
خو لاس چې مات شي خپلې غاړې ته ځي

میانږدې په داسې ښتنو بورې شه
پاسې پردې تورسرې او تختوي
بیا ئې د خوړندو څوک تپوس نهٔ کوي

(c) ketabton.com: The Digital Library
Scanned by CamScanner

ددې خبرې ځهٔ جواز خو به وي
خدائے شته چې چا دَ چا نه غلا کړېده
دَ باز دَ جالې نه تپوس الوځي

خدائے شته خبره به صفا کومه
دا خو بېخي بې انصافي ده کنه
اوس چې دَ ورور تېلو کښې خوښدې سوزي

کور کښې ساتل مرغِ زرين ښهٔ نهٔ وي
هيڅ بيا له خپله ځانه نهٔ شي خبر
ښځې راپاسي خاوندان قتلوي

تېښتاه له خپله ځانه څله کوې
پرېږده دَ سر سپورې دې مهٔ ورکوه
خدائے شته دَ کور اوني څوک نهٔ پرېکوي

زمکه به ولې په ما تنګه نهٔ وي
چې ستا چينار چينار ځوانې شهرېنې
تل دَ اسمان سره خبرې کوي

داسې بې واره مې ساګانې نهٔ وي
خو چې ګلونه نارنجان اونيسي
بيا مې سږي ستا دَ بدن خوشبوئي

زهٔ دې له څخه تېرېدلې نهٔ شم
هرڅهٔ ته ستا له پاره غاړه بږدمه
بس کنه لار راباندې مهٔ جوړوه

په مړو حساب دي تماشګیر دَ حُسن
ستا دَ نظر تاوُ يې چې اووهي نو
دَ کیکدانو اوښې چیچړه اونیسې

ستا نرمېدو راکښې سختي راوستله
چې را رواني دي شوې اوښکې په مخ
کاڼي اوبو شو او اوبو کاڼي شوې

په څهٔ ناترسې اورېدلې یمه
وائي که بل چاته دې اوکاتهٔ نو
ستا کېږده کښې به اوبهٔ اوڅکمه

خوښه دې خپله ده خو یاد اولره
چې جوارګرو سره مینه کوې
نو خپل عزت به هم په داوُ لګوې

مینه کوو خو مینه پېژنو نه
ته دَ هوا په اَس سوره السوځې
او ځان له برمه غورځولې دې ما

بره دَ ستورو او سپوږمۍ وطن کښې
مینه دَ مار خپله ده شیرینې زما
لږه په خیال ګرځه سرتوره نه شې

اووائې ګرانه! پښتنه پېغله یم
یو دَ ناموس سودا مې مه کوه نو
هر څه به ستا له سره زار کړمه زهٔ

چې خپل لوظونه ورته یاد کړمه زهٔ
خبره واروي شپېلې کښې وائې
مور مې ناروغه ده بابا خبروم

اووائې ژوند دې شوګیرو او خوږو
په نیمه شپه چې اوبهٔ خورله ځې نو
خدائګو زما له زړهٔ نه اور پورته شي

سترګې به خاورې دَ پېغلوکو ورشي
دَ شپې په هر پار کښې چرګان پاسي او
څانګو نه پرق وهي بانګونه وائې

ښکل مې لاسونه کړي ژړا کښې وائې
ته چې زما ګناه په سر اخلې
دغه نیکي به دې مدام یادوم

رب دې په دې خبره ما نه نيسي
پېغلې د ښار داسې پېکه پېکه دي
لکه چې خوند تښتېدله اوبه اوړې دي

منم خبرې زما عادت نه دے خو
چې پښتنې پېغلې لغړې ګرځي
اور دې د صدر په بازار پورې شي

نور به عذاب څه نازلېږي په مونږ
پېغلې تور سرې چې سر تورې نه شي
بيا ئې په ښار کښې څوک عزت نه کوي

شرمېږي اونه خوارېږي نه د مېړاني
بابا ان ګله لري چې ستا اووړېږي
نو هسې کالي مو د چم ينځې شي

پښتنې ښځې خپل خاوند ته اووېل
ګرانه! که مال دې پتلون راوړه نو
په دوه ميله ټوپک به ځان اوولم

درنه واده ښځې لشه اووېشته
جوړې خاوند دې زوکړو اوخته
تا خو د بوقې نه بلا غوښتله

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوه سپېڅلې تجربه مې اوشوه
اوس په کم اصلي اعتبار نهٔ کوم
خاوره دَ لوے ډېرانه اخلمه زهٔ

ستا دَ اوږدو زلفو بلا واخلمه
دَ ژوند طوفان کښې په چا ملامه نهٔ تره
مار هم پردې لاس باندې نهٔ وژني څوک

دَ محبت له عظمتونو نه زار
چې دَ زامنو ئې وډونه جوړ شي
میاندې په سپین سر ګوا ګانې کوي

وائي له لور او خور تپوس کوي څوک
کوم چې هر څهٔ کوئ ستاسو خوښه
زهٔ دَ پردي ډېران څخله یمه

ماتېږي کاڼې تل په کاڼي باندې
زهٔ جاروګې چاته وهلے نهٔ شم
ورکېږي ما نهٔ دي ډېران له لتې

زوروې په ځائے دے خو غورځنګ نهٔ کوم
ګښې په ما باندې دَ ښار مېرمنو
نن دَ ګلوانو غوښې هم اوخوري

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

خدایه شته هیچا ته ملامته نه یم
لوږو او تندو که وژلم نو هم
چرته مې لاس چاته نیولے نه دے

اوس به د ځان څه صفائي کومه
ځکه بلاخراب سړے شومه زه
شیرینې تا سره مې ښه کړې وو

خدایږګو په خوند پسې د ژوند ړانده شو
اے د ځوانئ د تقاضو سپړلیه
زمونږه کلي ته به راشې که نه

شیرینې ډیره ناآوازګاره شې خو
ته چې له ځان سره یوازې شې نو
دا ځواني مرګ درته یادېږي که نه

د زوراور اوبه په لوړه ختې
آ چې بد خویه یادېږه کلي کښې
د خپو تلي مې هم هغه ښکلوي

رب دې ژوندی لره خوږ دوب دې کړمه
زه به چکس کښې خامخا راتلمه
راته چې ملاست په اوبو کښې وې ته

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورسره سېل له دَ سيندونو نهٔ څم
هسې ترې هم زړهٔ صبرولے نهٔ شم
او دَ مېې غوښه بلا ګرمه وي

سرتوره مهٔ شې خودَ ناز مېړمنې
داسې طوفان راپورته شوے دے چې
په سينه ورځ خلقو نه لار ورکوي

چرته له دغې غمه مړ نهٔ شمه
ځان باندې ژوند خاورې ايرې کړې عبث
په جينکو هړو ځواني رانهٔ شي

چې څهٔ کړې هغه به رسېږي مدام
پکښې نيلام چرته ناموس دې نهٔ شي
پړدو پټو کښې کړوندې مهٔ کوه

يو څاڅکے وينه راکښې پاتې نهٔ شوه
تورې شپېلۍ چې کله ما اوريدې
زما دَ خپو لاسو نه دم اووتهٔ

او خاندې غوږ کښې راته اووائې پټ
تا ته به ځان قلقلاخان ښکارې خو
خلق به تا پسې ملنډې کوي

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

اووائې تهولې د قسمت لوبې دي
خلق لګیا دي سنډاکان لوټي او
زمونږه لنګې مېښې پې نه کوي

واۍ تر څو پورې په زغم تېرېږم
زړه در ته کور کښې لمغړې کومه
څې په کوڅو کښې لوږغې کوې ته

کم عقلې هسې پرېشانه يې ته
د محبت غسونه بوجه خو نه دي
سترګې يې هو باندې درنبېږي کله

منم چې ګرنې محرومۍ مو دي خو
کلې زمونږه هیروشیما نه دے
چې د سپرلو پکښې ورېږي شنډې شي

مینه اوباسې له زړګو نه ویرې
اوس که اوښان ساتې شپېږینې زما
نو دروازې دې د کور ټیټې نه شي

اخر به مړ شم که دا حال وي زما
هیڅکله مې يو ساعت له نه اودرېږي
آ لېونۍ مې همېشه یاد وي

Scanned by CamScanner

تت چې دې نهٔ شي د ښايست رنګونه
ځان زهٔ د مرګ ښخوته نيسمه خو
لکه د سوي لاس يه تا ساتمه

اوواني تول د اکسيجن کمې دے
هيڅکو ته هسې خوشحالېږي ځله
څوک ليوني نهٔ دي چې تا يادوي

دومره بلا خولې راته وازې شي چې
په ډېره تېره کښې هم هېڅ نهٔ اشمه
د کوهي ختمه په کوهي اولګي

وار چې خطا نهٔ کړې سينه لويه کړه
څومره ځغلې ورته اوغورځېږې
خو پليتېږې نه روانې اوبهٔ

د ژوند له هر ازمېښت نه تېښته کوې
راته معلومه د رقيب توره ده
ما د جبو له ماره مهٔ ويروه

ستا په قرب کښې څنګه راشمه زهٔ
زما د ژوند غرمو کښې سر سپين شواو
ته لا د تورې پشکال کيدې ئې

(c) ketabton.com: The Digital Library

دومره سپوا شوه په وطن کښې لوږه
اوس څوک روټۍ ته انتظار نه کوي
بس په اومو اوړو ښخوندونه وهي

خپله ګناه چې ئې منلې ده نو
پړ پړ ده ده نور ورته هېڅ غږ مه کوه
غل څوک د کوره پورې نه زغلوي

مصر یانۍ دې شک کښې اچوي ما
بیا دې څه ګنده کنستلې ده جوړه
راته چې خاندې او شپېلۍ غږوې

زما د زړه درزا بې ځایه نه ده
ستا په وفا باندې شکمن نه یمه
خو مطلبي په ختمه اوږ لګوي

ربه دې دروغ کړي خو ویرېږمه زه
زما احساس داسې ښکلي غوندې شو
جوړ په دې کلي کښې چینې اوچې شوي

وېل ئې ربه دې پکښې خېر واچوي
تن راته زړه داسې کچه کچه شو
بلکه هاګۍ چې څوک اومه اوګوټي

Scanned by CamScanner

وائي له هر چا په ما ګران دے ولې
زما چې نه مني نو څه اوکړمه
رب دې ئې مړ کړي چې ترې خلاصه شمه

چې مې په زړه باندې تياره راځي نو
سر کړې سرتور لوپټه اوغورځوې
وائي را اورسېږي سپېره بابا

را باندې خوا د خلقو مه خوره
مونږه چې خپل منځ کښې جنګونه کوؤ
خدائے شته د ډېرو پکښې غوا ننګ شي

کومه ګناه ده چې ئې خلق کوي
دا د وطن په خاوره څه شوي دي
چې د چينار اوني له مونږه اوځي

رب دې کاڼه کړي د شيطان غوږونه
ښه په مړه ګېډه مې تېر ماسخوتن
په ګل وريتو ليچو خوب کړے دے

پرېږده زما په کار کښې کار مه لره
ښځې ما خپل سړي ته پرېږده ګنې
تا به په درېو کاڼو طلاقه کړمه

(c) ketabton.com: The Digital Library

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپېږينې ما باندې احسان مهٔ کوه
زما د زړهٔ زخمونه نهٔ رغېږي
څوچې ګزک نهٔ شي، پړسوب اونکړي

لاس يې تنګ شوے د خاوند دے څکه
وائي که ماله يې نتکی جوړه کړه
خولې ته به چونګ خاورې ورواچومه

لکه غوټۍ ځان کښې راټوله اوسې
لا دې د ژوند زهر ګوټلي نهٔ دي
څکه دې زمکه باندې خپې نهٔ لګي

خدائے شته چنګونه خوښومه نه خو
ددې خبرې ضمانت څهٔ دے چې
زما دښمن به په ما وز نهٔ کوي

له دې نه لويه خوشحالي به څهٔ وي
ستا د خاورين وجود بلا واخلمه
اوړي کښې واورې شي، لمبې ژمي کښې

مياندې دې لارې د بچوڅارې خو
چې په لندن کښې څوک سبق اووائي
آ په کچه سټېشن اودرېږي کله

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

زهٔ تقاضې دَ محبت پسې ژړنم
شیرینې ځنګ کښې مې ویرینې ځله
پاخهٔ رنګونه په اوبو کښې نهٔ ځي

اووایې دومره نادیدکه نهٔ یم
خو اوږې سترګې زمانه چې وینم
دَ سرو چارهٔ په زړمانه منډمه

جوړې دستور نوے کوي وختونه
ما خو مینې هم ازاد کړے نهٔ دے
دَ کلي خلق مې په ځهٔ قتلوي

زهٔ دې له ښکار منې کومه نه خو
هسې له تانه یو تپوس کومه
ستا په سرخکو باندې زړهٔ نهٔ سوزي ؟

ډېر په بې ځایه وخت دې اورتهلم
داسې لګل شومه شیرینې زما
لکه چې بانګ نه څوک بانګي او شړي

تهٔ به له لوږې نه مړ شوے نهٔ وے
ښکاري ! ښکاره بې انصافي دې اوکړه
مارغانو جالو کښې بچي راوړي وو

Scanned by CamScanner

خدائے شته زړا دَ زړهٔ دَ درد نامه ده
چرته مې حق دَ چا لوټلے نهٔ وي
زما په ستر کو کښې دَ چا اوښکې دي

○

ساه ترې وېستلے شم په دوؤ کوتو کښې
خو سوچ چې اوکړم وایم سر دې او خوړي
څوک به پلیت ړنړ ته اوس کاڼي اولي

○

نور دَ فرېب دامونه مهٔ غوړوئ
زما نظر دهوکه کېدلے نهٔ شي
زهٔ خٔهٔ دَ دوؤ مېښو کټے خو نهٔ یم

زما ددې وهم علاج به څهٔ وي
خو چې ګلونه په خندا اووینم
وایم که ناوې دَ وطن کوندړه شوه

○

دَ خدائے قدرت دے څهٔ به وایمه نه
هغوې په ماکوې دبکې دَ قتل
څوک چې ځان ځان نه شړے نهٔ شي

○

دَ بې حسۍ هر و څهٔ حد نشته دے
زهٔ چې سرګند کړمه دَ زړهٔ زخمونه
ګلونه مړاوي شي په شین بوټي کښې

(c) ketabton.com: The Digital Library

خدائے شته په زړهٔ کښې مې هیڅ غلا نشته خو
دَ چم فضا دومره خرابه ده چې
ځان راته هسې ګنهګار ښکاره شي

○

تپوس کوم دې کښې ګناه چا ته ده
ما مشران دَ کلي وژني په دې
چې زهٔ دَ هر چا سره مینه کوم

○

نور زهٔ انصاف دَ چا نه نهٔ غواړمه
که وس مې او رسېد شیرینې زما
واړه کړې خولې به په سوک سموم

څوک دَ تخلیق له درده څهٔ دي خبر
ګوتې چې نیسم حادثو ته دَ ژوند
دَ خوند رنځور ترې فحاشي جوړه کړي

○

او وایه پاتې په تاوان کښې دي څوک
ستا سو چرګان هم په خوله بنهٔ نهٔ لګي
او موږ له ساګو سره ګوتې او خوړو

○

زهر خوارهٔ دي په فضا کښې دَ چم
ما دَ مارغانو ژبې هم زده کړې خو
دَ بدامنۍ علاج مې هیڅ او نهٔ شو

Scanned by CamScanner

بلا دَ ژوند ضرورتونه دي خو
چرته جذبې پکښې سنګسارې نهٔ شي
پرېږده دَ کاڼو تجارت مهٔ کوه

ډېرې بې خونده جینکۍ دي دَ بیمار
کله چې وخت دَ امتحان راشي نو
ځان پسې بند کړي دَ پاته روم ورونه

اندېښنې هم وې دَ الوت لارو کښې
ولې د ژوند دَ حادثو له وېرې
دَ باز وزرې خو څوک نهٔ پرېکوي

منم چې ژوند سره دې مینه ده خو
بیا به دې هر څهٔ نه باور پورته شي
که دې دَ بیمار په هسپتال کښې شپه شوه

منمه ستاسو مرتبه لویه ده
خو ګورئ پام چې غلطي اونهٔ کړئ
مونږه څهٔ هم اوبو زاوړلي نهٔ یو

رڼا خو نهٔ وژني فکر ونه دَ چپا
خدایګو په ذهن مې تیارهٔ راولې
دا بیخ وتلي دَ بجلۍ بلونه

یو لمبوني په ډک بازار کښې وېل
څوک چې وسله باندې مضبوط نه وي نو
هاغه به خوندره وسیلې لټوي

زړه مې یو درز اوکړي پرېشانه شمه
خاورې به یاد کړي د ګلونو په سر
دا هواګانې چې وړي خوروي

منم فضا یې معطره کړه خو
خدایه شته دا حق ورله ورکړې دے چا
هوا په څه وښي وړي د ګلو

محبتونه فاصلې نه مني
دا سرحدونه د نظر دهوکه ده
اوبه په ډانګ چا بېلې کړې نه دي

شپېلینه وائي که سیلۍ راغله نو
خدایه شته چې پړخې را اوغورځېږي
زمونږ د کور تمبه وښو اوخوړه

په یو نظر چې به یې زړه دمه شوم
اوس راله ټوله شپه زورونه کوي
نو ستومانۍ مې د وجود اونه ځي

(c) ketabton.com: The Digital Library

پرهېږده دا ستا د وس خبره نهٔ ده
هغوي د سر په سپوږي اور لګوي
څوک چې خشاک له ډکور اوني وهي

ډ بد نصیبو په دې وران کلي کښې
مارغان چې جالې جوړوي شېرينې
د طوفانونو علامې ښکاره شي

هېڅ پلنبې نهٔ وو د ژوندون خوندونه
چې د اسمان څوکې ته اورسېدم
راله ارمان راغي د خپلې زمکې

بې له څهٔ وجې راله راشي ژړا
جوړې زما د لاشعور په شپه کښې
سر تورې پېغلې ماتمونه کوي

ډېرې شلېدلې. د رقیب سترګې دي
چې آئینه ورته په لاس کړمه نو
د سپې څرمن په ځان راواچوي زر

وينه مو جام نهٔ شي واوريه شپه ده
منم شیرینې ډېره ګرانه ده خو
کټوې پخه کړه د زیتون تیلو کښې

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

بې وسه شوے يم بې ننګه نهٔ يم
پهٔ بد حالۍ باندې مې مهٔ تېروځه
غوښه که او سوزي پېټې نه ښهٔ وي

داسې ناراسته کړو د ژوند عېشونو
اوس چې بجلي لاړه شي سخت اوړي کښې
ځان ته بېوزي هم وهلے نهٔ شو

د چا ناموس پکښې جوړ لوټ کړلو چا
چې قافلې پکښې د رنګ مېشته وے
هلته د کاڼو بارانونه کېږي

زهٔ تقاضې د مينې ښهٔ پېژنم
ولې زما هم څه غوښتنې شته دے
څه څهٔ د لوبو ګوډاګے خو نهٔ يم

منم چې هيڅ ترېنه سازېږي نه خو
د چا د بس سپوري هم نهٔ ورکوي
له تعبيرونو نه خوبونه ښهٔ وي

دا تقدس مې له ګناه ويرَوي
راته چې جنته شي ګلرنګې، له تا
د ګوتم بده مجسمه جوړه شي

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

پکښې هیڅ لارې د منزل نشته دے
ترې ګېرچاپېر دي د صحرا ریګونه
انسان په ورانې جزیرې کښې اوسي

چې ئې زما ګرمه ګرمي اولیده
نو وارخطا پېغلې له خپلې ویرې
د ازغکي اوبه په ما اوڅکلې

غلے که ناست یم خو خوټکېږمه زه
ما خاموشي کانې کولے نه شي
غرونه لاوا شیندي چې غر اونکړي

زه قدغنونه په چا نه بدمه خو
ښه ته په ښه بد ته به بد وایمه
جګړه ، جیهات کښې خلق فرق کوي

پرېږده د ښځې بد دې مه وایه اوس
که دې د لاس لاندې ساتلې شوه نو
داسې په سر باندې به نه ختله

ورته چې وایم ښائسته جینۍ ده
شېرینه وائي دې کښې شک نشته دے
خو لږه پوزه ئې کږه غوندې ده

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپې چې اوس شاړې د سپوږمۍ پلوشې
ما په ساحل د خپل احساس لاهو کړې
ستا د ښایست د موسیقۍ موجونه

ټکور ټکور به مې زخمونه نه وي
چې مې په ټول وجود د ناز مرهمنه
لکه د ژمي د غرمې خوره شي

اومنه به هسې د شپې مه وایه
نمر لا ورمبې څړیکې وهلې نه وي
چې لار کښې لوټ شي د وږمو قافلې

وږمه وږمه شي په هوا کښې ورکه
او پاڼې پاڼې شي په لار کښې خوره
غوټۍ چې ګل شوه پکښې پاتې څه شي

رب به مې روغ کړي که ناروغه یمه
د ډاکټرانو دوائي نه خورمه
اوس به په ځان څه تجربې کومه

اوس دې ستم ته د ژوند څه اووایم
چې زه د خپلې تندې حال وایمه
نو په سیندونو کښې اوبه اوچې شي

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

په زړهٔ چاودون پورې مې خاندې ځله
چې لوږه تنده شوه سپوا کلي کښې
دَ ښار په بڼک باندې ډاکه پرېوته

زهٔ به دې زهرو باندې نهٔ وژلم
ځه به له ما نه اړولے ؤ تا
نو ما به ساه هم اخستلې نهٔ وه

وائي شکونه په تا نهٔ کوم خو
داسې بې وخته چې له کوره اوځې
زهٔ دې دَ زړهٔ له زوره خلاصه کړمه

شپېرېنه وائي له نظره به شې
هله قدم ږده له دُرشله بهر
چې بسپېلنې درته لوګې کړمه زهٔ

ما به له دې بلا نه څوک خلاصوي
تهٔ چې په نيمه شپه کمسه پرانيزې
پېريان راپاسي په ما کټ واړوي

چې هلو ځلو ځې هيڅ خوند اونکړو
کونړې وښل هرڅهٔ په شرق اوګله
خو رب دې اوس زما خاوند اوبخښي

Scanned by CamScanner

شپېږي ستا ګياې په سر سترګو خو
که دې زما دا بده ورځ اوليده
درنه به اوتښتي دَ شپې خوبونه

خامخا زړهٔ به خرابېږي زما
لا خو مې سترګې هم ورغلې نهٔ وې
تا دَ کچه خو به راپاسولم

بس چې نهٔ کړې له درشل نه قدم
چې يې دولۍ دَ پلار له کوره اوځي
پوئے شه دَ ښځې جنازه پورته شوه

دَ ژوند رفتار لا اودرولے شي څوک
داسې په وړاندې زمانه لاړه شي
چې آئينه دانه وانه لاړه شي

له خپل عادته اوړېدے نهٔ شي خو
اووائي دا ځل راته غږ مهٔ کوه
بيا به قسم دے داسې کار نهٔ کوم

پښه توبه که يې ويستلې ده هم
په پټو سترګو پرې باور مهٔ کوه
پړے که اوسوزي خو وَل وي پکښې

(c) ketabton.com: The Digital Library
Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

چا درته اوښودلې دا خبرې
چې د پښتنې تختې ته ما خېژوې
اووايه ستا خوله کښې د چا ژبه ده

خدائے شته چې کانے جوړ په کور شو زما
مېرمنه داسې لله کله شوه چې
لګيا ده توت ته بېکيانه وانۍ

ستا سر تېزئ خو يادېدې کلي کښې
نن دې د چا ستر کي لېدلې دي چې
د پوکښې نه دې هوا وتې ده

اوس راته خاندې چې مې سر غوڅوې
ياد کړه چې ځان به مې له تېرتې وژنه
نو تا به کرېکه کړې چې غرقه شومه

مردار خواره وي د ذلت سره مخ
رب نه د باز غوندې فطرت اوغواړه
پړېږده د بل په نمرېشخوندمه وهه

توره راواخله سر پرې غوڅ کړه زما
که د جابر سلطان په وړاندې چرې
حقه خبره ما کولے نهٔ شوه

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

خدايه ښته چې ساه راله تياره دوبوي
شمع له دې غمه وځلې ده ما
د پتنګانو خون راپورې نه شي

د خپل ماشوم خيال به يې نه ساتلو
چې رب ترې واخست نو اوس لمغه بنځه
ځان سره غېږ کښې ګوډاګې ګرځوي

بې شکله ځان بناي شريفه وينه
دا درته نه وايم چې بد دې اووے
خو د يو لاس ګوتې هم فرق لري

وار مې خطا وي چې قيامت رانه شي
خو چې چاپېره اذانونه واورم
زړه مې قرار شي په سجده پړېوځم

زه مجاهد يم د اسلام اومنځ
ډېر ګنهګار يم خو که وخت راغې نو
زما د توري زور به هم اووينځ

سائنس دے ګڼو تضادونو کښې ورک
که مرحله د اختلاف راځي نو
په پټو سترګو به قرآن پسې ځم

Scanned by CamScanner

کافي دې دومره اطمینان ما لره
چې مظلومانو سره مرسته کوم
او د ظالم مرۍ ته لاس اچوم

ما کښې هم کښې خرابۍ دي منم
هیڅ د خپل ځان زۀ صفائي نۀ کوم
خو رب دې ښکو ته اوس پام کړي زما

توبې او باسمه توبې ماتوم
بلا کمزورے یم بې وسه یمه
رب ته زارۍ کوم چې ما اوبخښي

یم بت شکن بت پرستي نۀ کوم
له انسانانو په څۀ طمعې اوکړم
زۀ لَا اِلٰـهَ اِلَّا اللّٰـه وایمه

نن راته جهل کښې یو قیدي اووېل
هره خبره باندې سوچ وي پکار
توکلي لاړې خولې ته نۀ راځي بیا

تا چې ډالۍ کړې راواپس د مینې
د هغې پلار په رنګي حال شو زما
چې ناوې لور ورته په کور ناسته وي

(c) ketabton.com: The Digital Library
Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

لږ خو دَ عقل نه هم کار اخله
اوس چې په ګوره باندې مړي دښمنان
خله يې زهرو باندې اووژنه

زهٔ دَ انسان بې حرمتي نهٔ کوم
خو چې وېښا دَ پېغمبرٌ رد کوي
نو کوښه رب سپي تر ښه ښهٔ ګڼمه

دَ سياسي رهنما ژوند خاورې شه
دَ امريکې خوندُ يې په خوله کښې وي لا
يو زوراور يې بې ښتې کسه کړي

اش پرېوځي په ماحول دَ ګناه
دَ ښار له خلقو جوړ غيرت اووتو
دوه ازمرې يوه ښځې کښې اوسي

موشګافۍ دې يُې په شرق اولګي
چې شريعت سره په لاره نهٔ ځي
بېخي زهٔ داسې تصوّف نهٔ منم

څنګه وي نوره دَ ايمان کمزوري
دانه چې اوس دَ جمعې مونځ شي قضا
زړهٔ کښې زره هم ملامته نهٔ شم

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښځې صفا خبره اوکړمه خو
ځني مطلبونه تري یاران اخلي
چاته له ویرې اوس سلام نهٔ کوم

ځني ښاغلتونه مې په سترګو کیني وي
خو بې وسه ئې رانجوړه داسې کړي
لکه دَ ناوې ځې په اور اوسوزي

بې حیایه ضد دې داسې رېز مرېز کړم
لکه بد بخته ښځه پېغله چې
له ډېره سوخته خپل بنګړي ماتوي

هیڅ تر ېنه طمع دَ انصاف مهٔ کوه
چې عقیده ئې جوړه شوې وي دا
جنګ کښې روا شي ناروا کارونه

زهٔ پخپل کور باندې تېر اوځمه اوس
هم یوه لار ده هره ورځ پرې ځمه
خو روزانه راته ښکرې بدلوي

وصُل ئې داسې ښځهٔ خبره نهٔ وه
خو هیڅ بې هغه چې رابرګ شوې په ما
تا جوړ مې یې پسې شوملې ښکلې دي

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

مهٔ وایه، نهٔ پټېږې نمر په ګوته
راسره داسې ګوته تا اوکړه چې
په غرېدلو ستر ګو هيڅ نهٔ وينم

دَ تکلّف محتاجه نهٔ دهٔ، مينه
وس چې دې نهٔ رسې زما لېونى
تاودهٔ ستونه راته خله کوې

که مې په کور کښې هيڅ درک نهٔ لګي
خو چې مېلمه راکړه راشې نو بيا
ورله خپل ځان حلالوے شمه

بلا خوندونه به پکښې وي منم
خو دا دَ مينې سپکاوے ګڼمه
تنده دَ ګل په پرخه نهٔ ماتوم

اونې په دغه غم کښې ځان اوخوړهٔ
زما چې مېوې به دې موسم کښې
دَ چا سپېرو جولو ته ځان غورځوي

خپله لمنه په ځان مهٔ اړوه
دا ستهٔ چې يل پربنړوې اومنه
ستا به له سره هم پټکے پرېوځي

Scanned by CamScanner

اووایه ښاده ورځ یه څه اووینې
چې دوه پیسې دا پښتانه اوګټې
تورله شپه دې ګډوې حجره کښې

○

زار د ښاریانو له نرمۍ نه شمه
ښځې ئې دومره په سر اوختلې
اوس تري پښتې له لوښے هم نه مومې

○

لکه شیشه مې زړه ذره ذره شي
د شپې چې پاسي د دنیا قاتلان
په کاڼو اولي د کوڅو بلبوڼه

دا بې نیازي د محبت اووینه
وائې د لوږې نه دې مړه شمه خو
راشه په ښار ته مزدورۍ له نه ځې

○

د نرخه مه اوځه د کلي اوځه
ستا مجبورۍ بې ځایه نه دي مګر
څو څوک په چم مالت کښې غلانه کوي

○

پیې چې د تي ماشوم له نه ورکوې
ته ځان ته مور په څه خبره وائې
سپې هم بچو ته خپل شوده ورکوي

(c) ketabton.com: The Digital Library

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ ساینس دا معجزه هم اووینه
میاندو ته داسې ستنې اولګوي
چې په بچو ورله زیږے راولي

چې ئې په ټي. وي اشتهار اوکړه
وسُل ئې دا په ښځو ډېر ظلم دے
دوؤ نه سېوا بچي راوړلے نهٔ شم

دَ خدائے کارونو کښې څوک څهٔ اووائي
زما نظر چې په لټون وُ دَ چا
اوس مې په سترګو باندې بنه نهٔ لګي

هسې بې ځایه خوشحالېږې په څهٔ
ما چې تریاق دَ محبت ګڼلے دے
دَ مار په زهرو باندې نهٔ مرمه زهٔ

کور رانه ورک دے او دَ ژمي شپه ده
ستا دَ نظر تاوونه هم ساړهٔ دي
دا بې حسي مې چرته کانړے نهٔ کړي

سترګې په دې کښې څهٔ مړې شي دَ چا
چې سپر اوړهٔ ځان له پیدا کړمه زهٔ
نو دَ کارغانو سېل راټول شي په ما

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

د چاپه نه غوښتلو هيڅ اونه شو
د دوو په تېر کښې ئې لښ اوزېږول
خانداني منصوبې غرقه کړله

د احمقانو خندا لګي خو نه وي
وائي خوشحاله کورنئ هغه ده
چې ماشومان پکښې غوبل نه کوي

چرته د يو لاسه ختلي دے پړق
تا چې په خپو نکريزې پورې کړې
زه به دې هم تپوس له در نه شمه

سر ترې قلم کړه ورته ګورې څه له
له دې نه لويه بې ننګي نشته دے
پلار چې راپاسي خپله لور خرڅوي

د پښتنو شمله به نه ټيټوي
خبره ستا زما ترمينځه ده او
ته د بېګم نه مشوره اخلې

رښتيا وېنا به په هرحال کښې کوم
سترګه زما د هيڅ نه هم نه رپي
په ما توتان څله څنړې شېريني

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

وږمې مبارک ورته د زلفو وداوه شه

خو ستا د سپين سر له قربان شم اوري

اوښکې له میانده و نه چې شو کوي

هر ځله چې دوه خو تا په جوړي نه کوله

راته په شا چا تپوس کړ جوړ

داسې چې خولې پورې دي چې اوترو

درسره دا خبره منه منله

که زړه دې تور دے له دنیا نا هله

نو بیا د کور سفیدي ځله کوي

څوک د فطرت لارې نیولے نه شي

زخم چې سړوا شي تا ته به نه پته ده

گل افې شهلا، آتش فشان شي غرونه

نن چې مې شونډې ورته او چیچلې

وبل یې خپل علاج په وخت وي پکار

ستا په مازیغو کښې جوړ چینجې شوے دے

څوک ترنه سمه ورځ بیدلے نه شي

راغځه یې اوښکو په رخسار خوارۀ کړۀ

ښکاري چې بیا چانه اوبه خروي

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ وښ دا لوئے احسان به څوک هېر وي

لا جینکۍ دَ ښځو کالو نهٔ وي

دَ پېغلتوب غوربځنګ ئې ملا ماته کړي

چا له هم نهٔ ورکوي ځائے په زړهٔ کښې

په صفایۍ باندې ئې مه تېروځه

هېرو خپل ځ دَ ائینې نښته دے

سر که مې غواړې نو په خود کښې اسه

که سیادلی دې په ځان راوستلې

سر به هرڅهٔ ته، ور په خولې کړه زهٔ

زهٔ حادثو را ژوندے کړے یمه

رانه چې لاس دَ مینې رانیکلو تا

دَ سینه چپو راله پناه راکړله

ته خپله لور خور قرمېزنه کښه

خو ما څهٔ داسې اوریدلي دي چې

خپله برجو له پردي باتېه نښهٔ وي

دَ ژوند په هر پړاو تنور لمبه دے

دَ بارانونو انتظار مهٔ کوه

چرته وریځې غرغنړه اونکړي

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

راته ئې مهٔ وښئه خړې پرېږدوه
یتیم که ډېر هم خدائے خوشحاله کړلو
خو دَ زړا عادت ترې اونهٔ وتو

چاته دَ سپي سرې نظر نهٔ کوي
هسې بې ځایه پرې ځان مهٔ سپکوه
کاڼے هغه دروند وي چې پروت وي په ځائے

دَ حقیقت زهر کوټلي دي ما
زهٔ خو دَ خوب دنیا کښې نهٔ اوسمه
پېغله په څه غېږه کښې زوے راکوي

وینې ئې اوڅکلې زما دَ وجود
ما ډاکټرانو باندې مهٔ ګرځوئ
رب دې دَ خولې لاړې دارو کړې زما

زهٔ بدګمانه ستا په مینه نهٔ یم
خو څنګه زده کړم دَ راګونو ژبه
مزدور غریب دَ لوږې غوږ نهٔ وینې

شیرینې دا یو اعتراف یه کوې
درد دَ خندا پرده کښې مهٔ پټوه
خلق دَ مات لوښي اواز پېژنې

Scanned by CamScanner

(c) ketabton.com: The Digital Library

دَ شاعر چاپ کتابونه

۱) دَ رڼا سپوږي، پښتو شاعري (چاپ ۱۹۹۱ء)

۲) ہم آئینوں کے قیدی، اردو شاعری (چاپ ۱۹۹۳ء)

۳) ستړګو کښې خوب دَ ډکو دریاګانو نه شو
پښتو شاعري (چاپ ۱۹۹۶ء)
روبي ایوارډ یافته چاچا کریم بخش ایوارډ ۱۹۹۶ء

۴) راته غوږونو کښې بنګړي شرنګوي
دَ پښتو هائیکو مجموعه، (چاپ ۱۹۹۸ء)

۵) ګرفت، اردو شاعري (چاپ ۱۹۹۹ء)

۶) کاڼې دَ ګل په لاس کښې خوږند نه کوي
دَ پښتو هائیکو مجموعه، (چاپ ۲۰۰۰ء)

ناچاپ کتابونه

۱) وایه زما دَ خوب تعبیر به څه وي
پښتو شعري مجموعه

۲) رضا ہمدانی شخصیت اور شاعری، ایم۔ فل مقاله

۳) بیباکئ اظهار، دَ اردو تقریرونو مجموعه

Scanned by CamScanner

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library